

STUDIOWANIE TO WYZWANIE

JAK ZDOBYĆ INDEKS
W EUROPIE

SPIS TREŚCI

4.	System studiów	22.	Austria	36.	Grecja	50.	Portugalia
6.	ECTS	24.	Belgia	38.	Hiszpania	52.	Słowacja
8.	Rekrutacja	26.	Cypr	40.	Holandia	54.	Szwajcaria
10.	Języki	28.	Czechy	42.	Irlandia	56.	Szwecja
12.	Opłaty	30.	Dania	44.	Islandia	58.	Wielka Brytania
14.	Pobyty	32.	Finlandia	46.	Niemcy	60.	Włochy
16.	Praca	34.	Francja	48.	Norwegia	62.	Polska
18.	Stypendia						
20.	Liderzy						

REDAKCJA

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Erasmus+

eurodesk
p o l s k a

Koordynator: Wawrzyniec Pater

Tekst: Krzysztof Szwałek,
Łukasz Smogorowski

Współpraca: Maria Szałpczyńska,
Michalina Korzeniowska,
Monika Wiśniowska

Korekta: Agnieszka Pawłowiec

Projekt: Joanna Garbacik

Krajowe Biuro Eurodesk Polska
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

ul. Mokotowska 43

00-551 Warszawa

tel. 22 46 31 450

e-mail: eurodesk@eurodesk.pl

Wydanie: 6

ISBN: 978-83-65591-17-3

Marzec 2017

**PUBLIKACJA
BEZPŁATNA**

Sfinansowano ze środków Komisji Europejskiej, Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programu Erasmus+. Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autorów i Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w niej zawartość merytoryczną.

WARTO PRZEKRACZAĆ GRANICE

Studia w Rzymie, Paryżu czy Madrycie? Dlaczego nie? Możesz tam studiować na takich samych zasadach, jak Włosi, Francuzi czy Hiszpanie. Wystarczy świadectwo maturalne, znajomość języka i załatwienie paru formalności.

Wszystko opisujemy w tej niewielkiej książeczce. To już jej szóste wydanie. W pierwszej części *Studiowanie to...* przeczytasz o systemach studiów, opłatach, zasadach rekrutacji i innych najważniejszych zagadnieniach związanych ze studiowaniem w Europie. Piszemy o tym, co wspólnie dla krajów europejskich, zwracamy uwagę na różnice i kontrasty. Druga część poświęcona jest studiowaniu w poszczególnych krajach.

Oprócz zasad w publikacji znajdziesz też wypowiedzi naszych rodaków, którzy uczyli się za granicą, i sporo ciekawostek. W którym kraju najłatwiej studiować po angielsku? Ile trwa sesja egzaminacyjna w Grecji? Co najbardziej chwali sobie zagraniczni studenci w Szwecji? Czy znając hiszpański, można studiować w... Barcelonie? W tym wydaniu można znaleźć odpowiedzi na te i wiele innych pytań.

Opisaliśmy kraje z najbogatszą ofertą dla studentów z zagranicy i cieszące się największą popularnością wśród studenckiej młodzieży. Zainteresowanych bardziej szczegółowymi informacjami oraz nauką w mniej popularnych krajach Europy zapraszam na naszą stronę – www.eurodesk.pl/eurostudia.

Wawrzyniec Pater

Krajowe Biuro Eurodesk Polska

SYSTEM STUDIÓW

Trzy plus dwa albo cztery plus jeden – tak najprościej można opisać strukturę szkolnictwa wyższego w Europie. Zgodnie z założeniami Procesu Bolońskiego na większości uczelni drogę do zdobycia dyplomu magistra podzielono na dwa etapy. Trzecim jest doktorat. Jednolite pięcioletnie studia oferowane są już niemal wyłącznie na wybranych kierunkach – np. medycynie.

PROCES BOŁOŃSKI. Państwa europejskie uczestniczą w tzw. Procesie Bolońskim – najprościej mówiąc polega on na tym, by w podobny sposób organizować naukę i wzajemnie uznawać efekty kształcenia. W rezultacie studia wyższe podzielone są na trzy etapy. Pierwszy z nich to studia licencjackie (ang. *undergraduate cycles*), drugi – studia magisterskie (*graduate cycles*), a trzeci – doktoranckie (*doctoral programmes*). W większości krajów studia I stopnia trwają

trzy lata – tak jest m.in. na uniwersytetach w Niemczech, Wielkiej Brytanii, Francji, Hiszpanii czy Szwecji. Po czterech latach licencjat zdobywa się m.in. w Bułgarii, Grecji oraz na Cyprze i Litwie. Od tego, ile trwają studia I stopnia zależy długość kolejnego etapu – w sumie, by zdobyć dyplom magistra, trzeba uczyć się minimum pięć lat. A najambitniejsi mogą uczyć się dalej: na studiach doktoranckich, trwających od roku do czterech lat, w zależności od kraju i uczelni.

Z ETAPU NA ETAP. By rozpocząć studia wyższego stopnia, trzeba z sukcesem zakończyć poprzednie. Jeśli profil studiów jest zbliżony, wszystko odbywa się bez problemów. Jeśli jednak studia I stopnia miały profil zawodowy, rozpoczęcie na ich podstawie studiów II stopnia w innej dziedzinie może się nie udać, szczególnie w krajach o binarnym systemie edukacji wyższej (czyli podzielonym na struktury akademickie i zawodowe). Coraz częściej również – głównie na kierunkach zawodowych – do studiów II stopnia dopuszcza się osoby bez licencjatu, ale mogące się pochwalić wyjątkowymi osiągnięciami w pracy.

PRAKTYKA. Od wymienionych reguł istnieją wyjątki: w niektórych krajach dostępna jest tzw. ścieżka zintegrowana, czyli 5- lub

Na kierunkach zawodowych do studiów II stopnia coraz częściej dopuszcza się osoby, które nie mają licencjatu, ale mogą pochwalić się wyjątkowymi osiągnięciami w pracy.

6-letnie studia magisterskie lub zawodowe, zwykle oferowane na wydziałach medycznych. W innych z kolei istnieje rozróżnienie dyplomów za ukończenie studiów I stopnia – absolwenci kierunków 3-letnich otrzymują dyplom *bachelor*, a 4-letnich – *advanced bachelor*. Wyróżnia się również tzw. *short-cycle studies* (zwykle na uczelniach zawodowych), czyli dwuletnie programy studiów, pozwalające na zdobycie określonych uprawnień (np. *Academy Profession* w Danii).

UZNAWALNOŚĆ DYPLOMÓW. Świadectwa maturalne i dyplomy akademickie wydane w Polsce nie są automatycznie honorowane w krajach Procesu Bolońskiego. W niektórych państwach ich ważność trzeba potwierdzić w ośrodkach sieci ENIC/NARIC (enic-naric.net).

ECTS

ECTS to Europejski System Transferu i Akumulacji Punktów – system ułatwiający uznawanie efektów kształcenia uzyskanych poza uczelnią macierzystą, obowiązujący w krajach zaangażowanych w Proces Boloński. Punkty ECTS przyznawane są za nakład pracy, jaki trzeba włożyć w zaliczenie danego przedmiotu/zajęć. Za pełny rok akademicki studiów z reguły przyznawanych jest 60 punktów.

ECTS opracowano w drugiej połowie lat 80. w ramach ówczesnego programu Erasmus. System ma ułatwiać życie studentom, którzy przez jakiś czas chcą się uczyć za granicą. Nie tylko promuje mobilność, ale również ułatwia planowanie, zdobywanie, ocenianie i uznawanie kwalifikacji oraz jednostek edukacyjnych. Podstawą systemu ECTS jest przejrzystość programu studiów i zasad zaliczania zajęć. Zgodnie z zasadami część programu kształcenia zrealizowana za granicą (w tym egzaminy lub inne formy oceny) zastępuje porównywalny

okres studiów w uczelni macierzystej, mimo że treść uzgodnionego programu za granicą może się różnić od programu w uczelni macierzystej. **ZASADY SĄ BARDZO PROSTE.** Student dostaje punkty zaliczeniowe za pomyślne ukończenie/zaliczenie danego przedmiotu, modułu lub ogólnie – komponentu edukacyjnego. Punktowane są również praktyki zawodowe oraz przedmioty nieobowiązkowe, wybierane

Punkty ECTS odzwierciedlają nakład pracy potrzebny do tego, by młody człowiek osiągnął efekty kształcenia/uczenia się, czyli wiedział, rozumiał i potrafił to, co zgodnie z programem powinien.

Do zdobycia w ciągu roku jest 60 punktów ECTS. Na jeden punkt trzeba więc pracować średnio 25-30 godzin. Wliczamy w to nie tylko czas spędzony na wykładach czy konwersatoriach, ale także samodzielną pracę.

przez studenta. Punkty ECTS odzwierciedlają więc nakład pracy potrzebny do tego, by osoba ucząca się osiągnęła efekty kształcenia/uczenia się, czyli wiedziała, rozumiała i potrafiła zrobić to, co – zgodnie z programem – powinna. Liczbę punktów za poszczególne rodzaje aktywności ustalają same uczelnie.

NAKŁAD PRACY to czas, jakiego przeciętny student potrzebuje, aby osiągnąć zakładane efekty kształcenia – czyli zdać egzamin, zrealizować projekt lub zdobyć praktyczne umiejętności. Według badań prowadzonych przez uczelnie rocznie potrzeba na to 1500-1800 godzin. Skoro więc do zdobycia w ciągu roku jest 60 punktów ECTS (30 w ciągu semestru lub 20 w ciągu trymestru), na jeden punkt trzeba pracować średnio 25-30 godzin. Do skończenia 3-letnich

studiów licencjackich potrzeba 180 punktów, 2-letnich magisterskich – kolejnych 120.

DOKUMENTY ECTS. By okres studiów zrealizowanych za granicą zastąpił porównywalny czas nauki w uczelni macierzystej, trzeba zadbać o określone dokumenty. Najistotniejsze jest trójstronne *Porozumienie o programie studiów/praktyki*. Instytucja przyjmująca zobowiązuje się, że przyjeżdżający student może uczęszczać na zaplanowane zajęcia czy moduły, a instytucja macierzysta gwarantuje, że uzna punkty zdobyte w innej uczelni. Student nie musi negocjować warunków uznania punktów z poszczególnymi wykładowcami. *Porozumienie...* wraz z *Wykazem zaliczeń* mają gwarantować pełne uznanie programu zrealizowanego w instytucji przyjmującej.

REKRUTACJA

Tak łatwo nie było jeszcze nigdy. Dostanie się na zagraniczne studia zwykle wiąże się ze spełnieniem dokładnie tych samych warunków, jakie obowiązują studentów miejscowych. Absolutną podstawą jest zdana matura i znajomość języka wykładowego. Egzaminy wstępne w przypadku większości kierunków są rzadkością – przeprowadzają je głównie uczelnie artystyczne.

TERMINY. Najważniejsza sprawa to odpowiednio wcześniej zacząć przygotowania. O wyborze kraju i kierunku studiów pomyśl przynajmniej rok przed planowanym wyjazdem. Procedury rekrutacyjne trwają dość długo, aplikację często trzeba składać na osiem miesięcy, a nawet rok przed rozpoczęciem nauki (np. we Francji od stycznia do marca). Szczegółowych informacji o terminach i wymaganiach szukaj na stronach internetowych wybranych uczelni.

SYSTEMY REKRUTACYJNE. Rekrutacja na studia I stopnia może odbywać się na trzy sposoby:

1. Centralnie – przeprowadzana jest przez takie instytucje, jak: UCAS w Wielkiej Brytanii, ministerstwo edukacji w Grecji czy Central Application Office w Irlandii. Podobne zasady obowiązują we Francji (serwis admission-postbac.fr). W Niemczech studenci mogą skorzystać z serwisu uni-assist.de (obejmuje ponad 130 uczelni) lub – w przypadku kierunków z limitem przyjęć (np. medycyna)

– systemu hochschulstart.de. W Finlandii wspólny system rekrutacji mają uniwersytety (universityadmissions.fi), w Finlandii i Danii działają też specjalne serwisy dla zainteresowanych kierunkami z wykładowym angielskim (studyinfo.fi i optagelse.dk).

2. Bezpośrednio na uczelniach – tak jest m.in. w Hiszpanii, we Włoszech i Szwajcarii. Szkoły wyższe samodzielnie ustalają wymagania wobec kandydatów, a dokumenty przyjmują często w różnych terminach. Musisz więc dokładnie sprawdzić, jak wygląda procedura, by przez głupie przeoczenie nie stracić szans na studia. Większość formularzy znajdziesz w internecie, drogą elektroniczną możesz też je wysłać. Równocześnie warto zacząć starać się o zakwaterowanie!

Starania o miejsce na zagranicznej uczelni warto zacząć co najmniej na rok przed ukończeniem szkoły średniej. Rekrutacja na semestr zimowy trwa bowiem zwykle od stycznia do marca, a skompletowanie dokumentów wcale nie jest proste. Świadectwo maturalne można dosłać później – musi być jednak potwierdzone i przetłumaczone.

3. Przez wyspecjalizowane agencje – w zamian za odpowiednią opłatę wyręczają one kandydatów w załatwianiu formalności. Warto szukać takich agencji, które mają podpisane umowy z uczelniami.

ZASADY NABORU. Złożenie dokumentów to jedno, a dostanie się na studia to drugie. Jak wyglądają wymagania stawiane przez uczelnie? Zwykle najistotniejsze są twoje oceny na świadectwie maturalnym z najważniejszych z punktu widzenia kierunku studiów przedmiotów. Świadectwo musisz potwierdzić i/lub przetłumaczyć na język kraju, w którym będziesz studiować. Oprócz matury liczy się też znajomość języka obcego,

którą musisz udokumentować. Będzie ci więc potrzebne potwierdzenie, np. certyfikat językowy, świadectwo ukończenia kursu lub wyciąg z indeksu z oceną z lektoratu. Rozmowy kwalifikacyjne i egzaminy są rzadkością – wstępny sprawdzian trzeba jednak pisać m.in. w Finlandii, na Cyprze i na Słowacji, choć nasi południowi sąsiedzi powoli rezygnują już z tego pomysłu. Zasady naboru zależą też od kierunku: egzaminy najczęściej przeprowadzane są na medycynie, stomatologii i weterynarii oraz na kierunkach artystycznych. Uczelnie sportowe organizują testy sprawnościowe.

JĘZYKI

By dostać się na zagraniczne studia, nie zawsze trzeba znać język kraju, do którego się przyjeżdża. W większości państw Europy – a szczególnie w krajach Skandynawii i Beneluksu – wystarczy angielski, bo oferta studiów w tym języku jest coraz bardziej rozbudowana. Na południu i wschodzie Europy królują języki narodowe.

CO SŁYCHAĆ. W niektórych krajach oferta kierunków wykładanych w języku angielskim jest nawet szersza od propozycji w języku narodowym. Tak jest m.in. w Skandynawii. Z roku na rok przybywa też możliwości studiowania po niemiecku poza Niemcami i Austrią oraz po francusku poza Francją i Belgią. Ci, którzy chcą jednak uczyć się w językach miejscowych, muszą wykazać się czujnością – szczególnie w Belgii i Hiszpanii. W tym pierwszym kraju działają dwa odrębne

systemy edukacji wyższej (flamandzki i waloński), językiem wykładowym może być więc francuski lub niderlandzki. Z kolei w Hiszpanii nie brakuje uczelni, w których podstawowym językiem jest nie hiszpański, a kataloński czy baskijski. Aż trzy miejscowe języki wykładowe spotkamy w Szwajcarii.

CERTYFIKATY. Znajomość języka wykładowego trzeba potwierdzić. Najpopularniejszy sposób to przedstawienie certyfikatu. W przypadku języka angielskiego najczęściej

konieczny jest TOEFL (Test of English as a Foreign Language), IELTS (International English Language Testing Service) lub CPE (Certificate of Proficiency in English). Ważne jest jednak nie tylko samo posiadanie dokumentu, ale i liczba punktów zdobytych podczas egzaminu. Np. uczelnie w Norwegii akceptują TOEFL, jeśli kandydat uzyskał minimum 500 pkt w teście papierowym lub 60 w internetowym. W Finlandii część uczelni sprawdza też znajomość angielskiego przy egzaminach wstępnych. Uwaga! Niektóre uczelnie uznają za wystarczające zdanie rozszerzonej matury z języka angielskiego. Najpopularniejszy certyfikat znajomości języka niemieckiego to DSH (Deutsche Sprachprüfung für den Hochschulzugang), francuskiego – DALF

(Diplôme Approfondi de Langue Française), a hiszpańskiego DELE (Diploma de Español como Lengua Extranjera).

EGZAMINY. Jeżeli nie posiadasz wymaganego certyfikatu – i czujesz, że nie zdążysz już go zdobyć – masz inne wyjście. Możesz przystąpić do egzaminu językowego, organizowanego przez wybraną przez siebie uczelnię. Płatne kursy organizują niemal wszystkie szanujące się szkoły wyższe. W niektórych krajach zajmują się tym również specjalne ośrodki (np. we Francji – FLE, fle.fr) lub działają systemy stypendialne, pozwalające uczyć się za darmo. Jeśli i to wyjście ci nie odpowiada, zapytaj o możliwość studiowania na tzw. roku zerowym lub poszukaj bezpłatnych kursów językowych w internecie (np. na stronie eurodesk.pl/granty).

Przy rekrutacji na kierunki z wykładowym angielskim niektóre uczelnie uznają za wystarczające zdanie rozszerzonej matury. Szczegóły zawsze warto jednak sprawdzić w dziale rekrutacji.

OPŁATY

Jedną z zalet Unii Europejskiej jest równe traktowanie obywateli wszystkich krajów członkowskich. To dzięki tej zasadzie zagraniczni studenci płacą za studia dokładnie tyle, co miejscowi. Stosunkowo często płacą... zero, bo nauka na wyższych uczelniach w wielu krajach jest bezpłatna!

GENERALNE ZASADY. Wysokość opłat i zakres ich obowiązywania jest zróżnicowany. Można jednak wskazać kilka najważniejszych reguł. Po pierwsze: od studentów z UE nie wolno pobierać wyższego czesnego niż od miejscowych. Po drugie: darmowe studia oferują zazwyczaj wyłącznie publiczne szkoły wyższe, uczelnie prywatne każą sobie płacić – i to słono. Po trzecie: im wyższy stopień studiów, tym większe jest prawdopodobieństwo opłat (lub też stają się one wyższe). Po czwarte: najdroższe są kierunki medyczne, weterynaryjne, biznesowe i inżynierskie. Po piąte: kierunki

wykładane po angielsku są zwykle droższe niż nauczane w językach narodowych. Zasada ta obowiązuje szczególnie w państwach Europy Środkowej (Czechy, Słowacja), gdzie kierunki z wykładowym angielskim to „towar eksportowy” i magnes dla studentów z zagranicy.

BARDZO DROGO I BARDZO TANIO. Czesne nie obowiązuje m.in. w Austrii, Szwecji, Danii (studia stacjonarne), Finlandii i Niemczech oraz na Malcie i Cyprze (studia licencjackie).

Dla tych, których przeraża wysokość czesnego, specjaliści mają dwie rady: wykorzystać wszystkie możliwości zdobycia stypendiów naukowych lub socjalnych i... iść do pracy!

Tradycyjnie najdroższe są studia w Wielkiej Brytanii. Jeśli w życie wejdą zapowiadane w 2017 r. podwyżki, w 2018 r. nauka kosztować będzie w przeliczeniu ok. 11 tys. euro rocznie.

Symboliczne opłaty pobierane są na studiach I stopnia we Francji – 184 euro. Do tej kwoty doliczyć trzeba jednak obowiązkowe ubezpieczenie społeczne (215 euro rocznie). Drożej, ale wciąż niedrogo, jest we Włoszech: 850-1000 euro za rok, w dodatku jest spora szansa na redukcję czesnego. Niewiele więcej kosztują studia w Szwajcarii – średnio 600-1000 euro za semestr, a na genewskim uniwersytecie nawet ok. 450 euro. Według raportu Eurydice największe czesne płacą studenci w Anglii – rocznie muszą znaleźć 6-9 tys. funtów. Kosztowne są również studia w Irlandii, za to zupełnie bezpłatne w Szkocji. Szczegółowe informacje o wysokości czesnego w poszczególnych krajach Europy można znaleźć w raporcie sieci Eurydice (eurydice.org.pl).

INNE OPŁATY. Brak czesnego to spora zaleta, ale nie można zapominać o innych koniecznych wydatkach. W niektórych krajach istnieje obowiązek opłacania składek na organizację studencką (kilkanaście-kilkadziesiąt euro rocznie), z którego jednak wynikają konkretne przywileje, m.in. prawo do zniżek w transporcie czy restauracjach. Możesz też spotkać się z obowiązkowymi składkami na ubezpieczenie zdrowotne czy społeczne.

KOSZTY UTRZYMANIA. Studia to także wydatki na książki, zeszyty, pomoce naukowe, transport czy internet – na te cele musisz znaleźć pieniądze. Jeśli nie uda ci się dostać pracy, sprawdź dostępność pożyczek studenckich lub stypendiów socjalnych. O szczegóły pytaj na swojej uczelni.

POBYT

Unia Europejska to przestrzeń, w której granice straciły swoje pierwotne znaczenie. Jako obywatel Wspólnoty możesz swobodnie podróżować i zamieszkać wszędzie, gdzie chcesz, by podjąć naukę. Największą przeszkodą może być konieczność udowodnienia, że ma się dość pieniędzy, by się w danym kraju samodzielnie utrzymać.

WJAZD. Do poruszania się po Europie wystarczy dowód osobisty lub paszport. To potwierdzenie twojej tożsamości i obywatelstwa UE, z którym wiąże się wyjątkowe przywileje. O swój dokument musisz dbać – jego stan musi być dobry, a zdjęcie aktualne. Jeśli twój pobyt nie przekroczy 90 dni, zazwyczaj nie musisz załatwiać żadnych innych formalności – poza zameldowaniem. Z przywileju swobodnego podróżowania po Europie warto skorzystać, przygotowując się

do zagranicznych studiów: w trakcie jednej lub kilku krótkich wizyt można odwiedzić uczelnię, znaleźć zakwaterowanie, a nawet przyszłego pracodawcę.

MELDUNEK. Obowiązek zgłoszenia swojego miejsca pobytu istnieje już tylko w kilku krajach Europy. Trzeba o nim pamiętać, gdy przyjeżdża się załatwić wspomniane wcześniej inne formalności. W Austrii należy się zameldować w ciągu trzech dni od zajęcia lokalu (w hotelach są specjalne

formularze), w Belgii jest na to osiem dni, a w Niemczech siedem lub czternaście (w zależności od landu). Brak meldunku może przynieść nieprzyjemności – np. grzywnę. Pamiętajmy też o konieczności wymeldowania się lub zmiany meldunku.

POZWOLENIE NA POBYT. Podjęcie studium w innym kraju oznacza, co oczywiste, konieczność zamieszkiwania w nim przez okres dłuższy niż trzy miesiące. Teoretycznie wiąże się to z koniecznością potwierdzenia prawa do pobytu przekraczającego standardowe 90 dni, jednak w praktyce procedury w tym zakresie są zróżnicowane. Np. w Wielkiej Brytanii czy Francji po dostaniu się na studia nie musisz załatwiać żadnych dodatkowych formalności.

Trudniejsze do przeskoczenia od przeszkód formalnych mogą się okazać problemy ze znalezieniem zakwaterowania. Nie zmarnuj ani chwili, starając się o miejsce w akademiku. Jeśli go nie dostaniesz – szukaj lokalu na mieście, korzystając z rad innych studentów i organizacji. Umowę, którą dostaniesz do podpisu, pokaż ekspertom z uczelni.

Inaczej jest np. w Hiszpanii czy Danii. Tam w ciągu trzech miesięcy od daty przyjazdu musisz zgłosić się do lokalnego urzędu z dowodem przyjęcia na studia, dwoma zdjęciami i paszportem. Urzędnicy czasem wymagają również oświadczenia (lub zaświadczenia), że posiada się odpowiednie środki finansowe na utrzymanie. W Finlandii dodatkowo przy pobycie przekraczającym rok trzeba zgłosić się do ewidencji ludności.

TERMINY. Pozwolenia na pobyt przekraczający 90 dni wydawane są zwykle na rok, a ich przedłużenie o kolejne lata jest formalnością, o ile nie zrezygnujesz w tym czasie ze studiów. W niektórych krajach (np. w Niemczech) po ukończeniu studiów

można ubiegać się o przedłużenie prawa pobytu o dodatkowe miesiące w celu znalezienia pracy. W krajach nienależących do Unii (Norwegia, Islandia, Szwajcaria, Liechtenstein) możesz się spodziewać dodatkowych formalności. Szczegółowych informacji szukaj na stronach serwisów poświęconych studiom w danym kraju oraz ambasad.

JAKOŚĆ ŻYCIA. Pozwolenia są ważne, ale żaden dokument nie sprawi, że w danym mieście poczujesz się jak w domu. Chcesz wiedzieć, które miejsca są najbardziej przyjazne studentom? Zajrzyj do rankingu QS. Na czołowych miejscach są Paryż, Londyn i Berlin (więcej na s. 20–21).

PRACA

Nauka nauką, ale z czegoś trzeba żyć. Kto nie ma bogatego wujka ani góry oszczędności w banku, musi w trakcie zagranicznych studiów rozejrzeć się za pracą, by pokryć koszty czesnego i zakwaterowania. Na szczęście bezrobocie w całej Europie jest najniższe od wielu lat.

WARUNKI ZATRUDNIENIA. W krajach Unii nie ma ograniczeń w dostępie do rynku pracy. W 2017 r. kontyngenty dla obcokrajowców utrzymywała tylko będąca poza UE Szwajcaria (nie wiadomo jednak, jak zmieni się sytuacja na Wyspach po Brexicie). Jako obywatel Wspólnoty możesz podejmować pracę bez pytania o zgodę urzędników. Musisz jednak pamiętać, że najpóźniej po 90 dniach pobytu za granicą trzeba – przy ubieganiu się o prawo pobytu – zadeklarować, czy przyjechało się do danego kraju w celach zarobkowych czy edukacyjnych.

PRAWA I PRZYWILEJE. W przypadku studentów prawo do pracy w trakcie roku akademickiego zwykle jest ograniczone. Np. w Niemczech czy Wielkiej Brytanii możesz pracować tylko przez 20 godzin tygodniowo, a we Francji 964 godziny w roku, czyli ok. 60 proc. pełnego etatu. Ograniczenia obowiązują również m.in. we Włoszech, Norwegii i Danii. Dlaczego je wprowadzono? Za studentów nie trzeba zazwyczaj płacić składek emerytalnych.

W Niemczech czy Wielkiej Brytanii możesz pracować tylko przez 20 godzin tygodniowo – kraje te nie chcą, by studenci stanowili zbyt dużą konkurencję dla „normalnych” pracowników.

Studentom proponuje się zwykle zajęcia niskopłatne, wymagające niewielkich kwalifikacji i umożliwiające godzenie obowiązków zawodowych z nauką. W grę wchodzi głównie praca w gastronomii, roznoszenie ulotek i sprzątanie.

Młodzi ludzie stają się dzięki temu tańszą konkurencją dla „normalnych” pracowników, państwa nie chcą jednak pozwolić na to, by zjawisko to nabrało masowego charakteru.

NA JAKĄ PRACĘ MOŻNA LICZYĆ? Nie ma się co łudzić – trzeba mieć wiele szczęścia, by pracą w trakcie studiów zarobić na chesne i utrzymanie. Po pierwsze: w niektórych krajach Europy poziom bezrobocia wciąż jest wysoki, szczególnie wśród młodzieży (Grecja, Hiszpania, Chorwacja). Po drugie: studentom proponuje się zwykle zajęcia niskopłatne, wymagające niewielkich kwalifikacji i umożliwiające godzenie obowiązków zawodowych z nauką. W grę wchodzi więc przede wszystkim praca w gastronomii, roznoszenie ulotek, sprzątanie czy usługi kurierskie.

GDZIE SZUKAĆ PRACY? Pierwsze kroki warto skierować do organizacji studenckich (np. w Niemczech – Student Union) lub uczelnianych biur karier. W wielu krajach Europy są to prężnie działające ośrodki wymiany informacji. Znajdziesz w nich nie tylko internetową bazę ofert, ale także uzyskasz porady dotyczące ubezpieczenia, opodatkowania i zakwaterowania.

PENSJE I SKŁADKI. Choć składkę emerytalną – jako student – masz z głowy, musisz pamiętać o innych opłatach wpływających na wysokość wynagrodzenia netto. Chodzi przede wszystkim o ubezpieczenie zdrowotne – Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego, która wystarcza, gdy studiujesz, po rozpoczęciu pracy musi zostać uzupełniona dodatkową polisą lub składką.

STYPENDIA

Niezależnie od tego, czy chcesz za granicą zrealizować całość czy tylko część swoich studiów, koniecznie zapoznaj się ze szczegółowymi zasadami przyznawania stypendiów i kredytów studenckich. Wsparcia przybyszom z zagranicy udzielają ministerstwa, uczelnie i prywatne fundacje, a w przypadku wyjazdów czasowych – również Unia Europejska.

WYJAZDY NA STYPENDIA W TRAKCIE STUDIÓW.

Zacznijmy od tej ostatniej możliwości. Jeśli studiujesz już w Polsce, ale marzysz o tym, by przeżyć edukacyjną przygodę również w innym kraju, poprzez swoją macierzystą uczelnię możesz ubiegać się o wyjazd na wymianę lub praktykę studencką w ramach unijnego programu Erasmus+ (erasmusplus.org.pl). Oferta stypendialna Erasmusa+ to również staże absolwenckie. Studenci studiów magisterskich mogą też skorzystać

z programu Erasmus Mundus. Jeśli myślisz o studiach częściowych, stażu czy misji naukowej za granicą, zapoznaj się też z ofertą Biura Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej, które jednocześnie koordynuje i organizuje rekrutację. Na buwiwm.edu.pl znajdziesz m.in. informacje o programie CEEPUS, umożliwiającym wyjazdy do krajów Europy Wschodniej i Południowej. Uwaga! Stypendia nie zawsze dotyczą studiów: mogą obejmować np. wakacyjne

kursy językowe czy – tak jak w przypadku niezwykle bogatej oferty Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej – podróże badawcze i pobyty studyjne.

POMOC FINANSOWA. Nieco inaczej wygląda sytuacja osób, które mają ochotę zrealizować za granicą cały cykl studiów (np. licencjackie), ale brakuje im pieniędzy na opłacenie czesnego czy kosztów utrzymania. Tu konieczne jest poznanie systemów wsparcia dla studentów, obowiązujących w poszczególnych krajach. Systemy te są bardzo zróżnicowane. Generalnie stypendia dzielą się, podobnie jak w Polsce, na socjalne i naukowe. Na te pierwsze mogą liczyć osoby w trudnej sytuacji materialnej, na te drugie – studenci mający bardzo dobre wyniki.

Największą bazą informacji o pomocy finansowej dla studentów w Europie jest unijny portal european-funding-guide.eu. Ciekawe oferty można znaleźć również na stronie eurodesk.pl.

Stypendia mogą również obejmować osoby odnoszące sukcesy sportowe lub artystyczne. Informacje o formach i wysokości pomocy finansowej w poszczególnych państwach można znaleźć w publikacji *National Student Fee and Support Systems in European Higher Education*, którą wydaje regularnie sieć Eurydice (eurydice.org.pl).

W wielu krajach działają też systemy kredytów studenckich (*loans*) dostępnych również dla obcokrajowców. Pieniądze – tak jak w Polsce – trzeba oddać po ukończeniu studiów. Od kilku lat trwa także wdrażanie unijnego programu Erasmus+ Master Degree Loan, skierowanego do osób chcących odbyć studia magisterskie

za granicą. Obecnie działa on w kilku krajach: Hiszpanii, Francji, Luksemburgu i Wielkiej Brytanii (stan na marzec 2017 r.).

Planując studia za granicą, trzeba pamiętać, że brak środków na utrzymanie może w ogóle przekreślić możliwość studiowania – finansowa samowystarczalność jest najczęściej warunkiem otrzymania pozwolenia na pobyt przekraczający 90 dni. **BAZY INFORMACJI.** Największą bazą pomocy finansowej dla studentów w Europie jest unijny portal european-funding-guide.eu. Serwis umożliwia wyszukanie ponad 12 tys. programów, grantów i kredytów studenckich. Znajdują się tam również porady dotyczące wniosków i procedur.

LIDERZY

Oferta edukacyjna szkół wyższych w Europie jest tak bogata, że można mieć wątpliwości: czy to jest jeszcze zaleta, czy już wada? Nikt nie jest już w stanie samodzielnie porównać uczelni, by świadomie i trafnie wybrać tę najlepszą. Z pomocą przychodzą, jak zawsze, rankingi opracowywane przez niezależne instytucje.

RANKINGI UCZELNI. Najśłynniejszy światowy ranking szkół wyższych opracowuje co roku Uniwersytet Jiao Tong w Szanghaju (shanghairanking.com). Od lat zwyciężają w nim uczelnie amerykańskie. Spośród szkół europejskich najwyżej w roku 2016 były: Cambridge (4.), Oxford (7.), University College London (UCL, 17.), Swiss Federal Institute of Technology (19.) oraz Imperial College London (22.). W innym światowym rankingu — QS World University Rankings® (topuniversities.com) — europejskie uczelnie wypadają

znacznie lepiej. Pierwszy jest co prawda Massachusetts Institute of Technology, jednak wszystkie wyżej wymienione europejskie szkoły mieszczą się w pierwszej dziesiątce. Inne znane zestawienia uczelni wyższych przygotowują m.in. Najwyższa Rada Badań Naukowych w Madrycie (Webometrics) oraz Scimago Lab (Scimago Institutions Rankings). Od kilku lat własny ranking ma też Unia Europejska — pod adresem u-multirank.com

można samodzielnie wybrać kryteria oceny, by znaleźć szkołę idealnie odpowiadającą oczekiwaniom. Niestety, choć administratorzy chwalą się, że w bazie mają ponad 1300 uczelni, w większości przypadków okazuje się, że szczegółowe dane są niedostępne.

RANKINGI MIAST. Wybierając się za granicę, warto sprawdzić nie tylko to, jak oceniane są same uczelnie, ale też jak ogólnie żyje się w danym mieście czy kraju. Na zadowolenie z pobytu wpływa bowiem także dostępność mieszkań, ceny w sklepach czy poziom bezpieczeństwa. Tu z pomocą przyjdzie QS Best Student Cities index. Z zestawienia opublikowanego w lutym 2017 r. wynika, że najbardziej przyjazne studentom są: Montreal, Paryż, Londyn, Seul i Melbourne. Z europej-

skich miast wysoko w czołówce są również: Berlin (6.), Monachium (9.), Zurych (15.) i Wiedeń (16.). Praga znalazła się na miejscu 26., Warszawa – dopiero na 50.

SONDAŻE. Jeszcze pełniejszy obraz sytuacji zyskamy, gdy zajrzemy do rankingów opracowanych nie przez ekspertów, ale samych studentów. Najpopularniejsze internetowe badania satysfakcji prowadzi portal stexx.eu. W ramach International Student Satisfaction Awards 2016 wyróżniono w sumie 153 uczelnie, które dostały średnią ocenę na poziomie co najmniej 8 (w skali od 0-10). Najwięcej było placówek z Hiszpanii, Niemiec, Włoch i Finlandii. Pod względem średniej ocen dla uczelni to Polska znalazła się jednak na podium. Nasz kraj wyprzedził Norwegię i Irlandię.

Wśród 14 europejskich uczelni najlepiej ocenionych w badaniu portalu stexx.eu w 2016 r. znalazły się dwie szkoły polskie. Studenci Erasmusa wyróżnili krakowską AGH i Politechnikę Wrocławską.

AUSTRIA

Dłgie tradycje i wysoki poziom – na te atuty zwracają uwagę szefowie austriackich uczelni wyższych. Niestety, studiowanie w Austrii ma też pewne wady. Największa? Koszty utrzymania!

UCZELNIE. W Austrii masz do wyboru przeszło 2000 kierunków na ponad 70 uczelniach. Swą ofertą kuszą uniwersytety (m.in. artystyczne), wyższe szkoły zawodowe, uniwersyteckie kolegia nauczycielskie oraz uczelnie prywatne. Wyszukiwarkę kierunków znajdziesz na stronie studienwahl.at. Większość kierunków oferowana jest w języku niemieckim, ale znajdziesz też ofertę z wykładowym angielskim.

W roku akademickim 2013/2014 aż 23 proc. studentów w Austrii stanowili obcokrajowcy. Na uczelniach artystycznych odsetek ten sięgał 46 proc.!

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE.

Rekrutację prowadzą uczelnie – o szczegółowe warunki warto pytać w biurach rekrutacji, sporo informacji jest również na stronie studienbeginn.at. Podstawowe warunki to ukończenie szkoły średniej, potwierdzona znajomość jęz. niemieckiego oraz przedstawienie kompletu dokumentów. Egzamin wstępny obowiązują tylko na niektórych uczelniach – przede wszystkim medycznych i artystycznych. Wówczas dokumenty trzeba składać nawet na sześć miesięcy przed startem roku akademickiego.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. Kandydaci muszą przedstawić świadectwo ze szkoły średniej potwierdzające naukę języka niemieckiego przez co najmniej 4 lata. Kto nie ma takiego dokumentu – musi zdobyć certyfikat. Najpowszechniej honorowany jest certyfikat ZdFb (*Zertifikat Deutsch für den Beruf*).

CZESNE. Studenci z UE uczą się za darmo, o ile nie zaważą więcej niż dwóch semestrów – wówczas za semestr zapłacą 363,36 euro. Obowiązkowa jest składka na Austriacki Związek Studentów (17,50 euro) oraz ubezpieczenie wypadkowe (0,5 euro/sem.).

STYPENDIA. Wyszukiwarkę stypendiów i grantów naukowych znajdziesz na stronach: grants.at oraz <https://scholarships.at>. Wsparcie zapewniają m.in. programy grantowe im. Ernesta Macha, Franza Werfela i Richarda Plaschki. Uwaga! W Austrii nie ma możliwości ubiegania się o pożyczki studenckie.

KOSZTY UTRZYMANIA. Kraj nad Dunajem należy do najdroższych w Europie. Ceny w sklepach są o co najmniej 30 proc. wyższe niż w Polsce. Za internet miesięcznie zapłacisz 20 euro, za bilet miesięczny – 50 euro, a za tani obiad w restauracji – 8 euro. Miesięcznie na zakwaterowanie i wyżywienie musisz mieć ok. 900 euro. Najdrożej jest w Wiedniu – czynsz za niewielkie mieszkanie wynosi tu ok. 500–700 euro. Taniej jest w Dolnej Austrii i Karyntii.

Szukając zakwaterowania w Austrii, zajrzyj na stronę housing.oead.at/de. Znajdziesz tam oferty akademików z całego kraju.

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

- 1.-2. University of Innsbruck
- 1.-2. University of Vienna
- 3. Medical University of Vienna
- 4.-5. Medical University of Graz
- 4.-5. Vienna University of Technology

Magdalena Komisarz

studiowała w Austrii

Uniwersytety są bardziej nastawione na pracę naukową niż na produkowanie masy studentów. Jednocześnie w Austrii zadaje się znacznie więcej krytycznych pytań – i to nie tylko studentom!

BELGIA

Czy kraj, w którym swe siedziby mają Unia Europejska, NATO i ponad tysiąc innych organizacji międzynarodowych nie jest dobrym miejscem do studiowania? Oczywiście, że jest! Szczególnie, że czesne raczej nie przeraża.

UCZELNIE. Belgia ma dwa odrębne systemy szkolnictwa wyższego — flamandzki i waloński. Oba składają się z sektora uniwersyteckiego i pozauniwersyteckiego. W sumie do wyboru jest pięć uniwersytetów z językiem niderlandzkim i sześć z wykładowym francuskim oraz blisko 50 innych uczelni. Szczegóły na stronach studyinflanders.be (Flandria) i studyinbelgium.be (Walonia)

Rok akademicki w Walonii podzielony jest na trzy części. Pierwsza trwa od września po końca grudnia, druga – od lutego do maja, a na trzecią składają się wakacje i powtórkowa sesja egzaminacyjna.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE.

Zarówno we Flandrii, jak i w Walonii, by dostać się na studia I stopnia, należy posiadać świadectwo maturalne. Są jednak i takie kierunki, na które można się dostać wyłącznie po zdaniu egzaminów wstępnych (m.in. sztuka, inżynieria) lub egzaminów po pierwszym roku nauki (medycyna, stomatologia). Szczegóły dotyczące uznawalności polskich dyplomów opisane są na stronach: narc.be (Flandria) oraz equivalences.cfwb.be (Walonia).

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. W zależności od języka wykładowego kandydaci na studia

muszą przedstawić odpowiedni certyfikat. W przypadku języka francuskiego (dominuje w Walonii) może to być np. CPLF, w przypadku niderlandzkiego (Flandria) – PTHO, a gdy ktoś chce uczyć się po angielsku – wystarczy CPE. **CZESNE.** W Walonii, niezależnie od typu instytucji szkolnictwa wyższego, chesne za rok studiów w roku akademickim 2016/2017 wynosiło maksymalnie 835 euro. We Flandrii opłata za studia składa się z dwóch elementów – stałej kwoty w wysokości 230 euro oraz opłaty za każdy zdobyty punkt ECTS – w roku 2016/2017 wynosiła ona 11 euro. Oznacza to, że studia w pełnym wymiarze (60 punktów ECTS) kosztują 890 euro. Studenci z ubogich rodzin mogą jednak ubiegać się o zniżki.

STYPENDIA. Wsparcie oferowane jest głównie wybitnym absolwentom szkół średnich (program Master Mind) lub osobom w złej sytuacji finansowej. W Walonii osoby poniżej 35. roku życia mogą się ubiegać o tzw. *bourse d'études*, przyznawane na podstawie dochodów. Granty te wynoszą od 394 do 4821 euro za rok. We Flandrii wysokość pomocy finansowej wynosi od 253 do 3924 euro za rok (dane Eurydice, rok 2014/15). Więcej informacji na stronach studyinbelgium.be oraz studyinlanders.be.

KOSZTY UTRZYMANIA. Na utrzymanie w Belgii potrzeba 850-1000 euro miesięcznie. Minimum 300 euro pochłonie zakwaterowanie (pokój w Brukseli – ok. 450 euro). Sporo kosztują również transport i wyżywienie.

W Belgii będzie ci potrzebny kot. Ale nie, nie chodzi o zwierzę – w ten sposób nazywane są pokoje dla studentów. Mieszkańcy takich lokali mają zwykle wspólne kuchnie i toalety.

Vincent Blondel

rektor Catholic University of Louvain

Ponad 80 proc. belgijskich studentów uczy się na uczelniach będących w gronie 200 czy 300 najlepszych szkół wyższych świata. To absolutnie wyjątkowe!

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

1. Ghent University
2. KU Leuven
- 3.-4. Catholic University of Louvain
- 3.-4. Université libre de Bruxelles
- 5.-6. University of Antwerp
- 5.-6. Vrije Universiteit Brussel

CYPR

Jeszcze w 1989 r. na Cyprze nie było żadnego uniwersytetu. Teraz wyższych uczelni jest ponad dwadzieścia, a ich poziom z roku na rok jest coraz wyższy. Doceniają to również studenci spoza wyspy, głównie z Azji i Afryki.

UCZELNIE. Studenci mają do wyboru trzy państwowe uniwersytety (*panapistimia*): University of Cyprus, Open University of Cyprus (kursy zdalne) i Cyprus University of Technology, pięć uniwersytetów prywatnych oraz kilkanaście innych, publicznych i prywatnych szkół wyższych. Szczegółowe informacje na stronie highereducation.ac.cy.

Po przyjeździe na Cypr w celu podjęcia studiów zgłoś się do Wydziału Rejestrów Obywatelskich i Migracji. Musisz tam wypełnić formularz MEU1A, by uzyskać pozwolenie na tymczasowy pobyt na Cyprze.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE.

Kandydaci na studia I stopnia na uczelniach publicznych muszą brać udział w egzaminie wstępnym (*pancyprian examination*), organizowanym corocznie przez Ministerstwo Edukacji i Kultury. Jedynie niewielki odsetek obcokrajowców – i to tylko na Uniwersytecie Cypryjskim oraz na Cypryjskim Uniwersytecie Technologicznym – może zostać przyjęty na podstawie matury. Więcej: moec.gov.cy. **ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY.** Na zdecydowanej większości kierunków językiem wykładowym jest grecki. Na Uniwersytecie

Cypryjskim zajęcia po angielsku prowadzone są w ramach *English Studies Department*, a po francusku – w ramach *French Studies and Modern Languages Department*. W językach innych niż grecki można też uczyć się na studiach międzyuczelnianych.

CZESNE. W roku akademickim 2016/2017 opłata za rok studiów licencjackich na uczelniach publicznych wynosiła 3417 euro. Czesne pokrywa jednak... państwo. Inaczej jest na studiach magisterskich – tu płacą sami studenci. Na Uniwersytecie Cypryjskim łączna opłata za 3-letnie studia to 5125 euro.

Skala ocen na Cyprze obejmuje noty od 0 do 10. By zdać, trzeba dostać co najmniej 5. Na świadectwie końcowym oceny od 5 do 6,49 określane są jako dobry, 6,5-8,49 – bardzo dobry, a 8,5-10 – doskonały.

STYPENDIA. Zagraniczni studenci mogą starać się o wsparcie finansowe, jeśli osiągną wybitne wyniki w nauce. Zwykle w takim przypadku mogą liczyć na obniżenie czesnego o 10-20 proc., choć np. Uniwersytet Cypryjski najlepszym studentom oferuje nawet pełną refundację kosztów studiów. Dodatkowych informacji na temat stypendiów szukaj na stronach uczelni oraz Ministerstwa Edukacji: moec.gov.cy.

KOSZTY UTRZYMANIA. Przeciętne koszty utrzymania na Cyprze są niższe od średniej unijnej, ale i tak znacznie wyższe niż w Polsce. Na życie będziesz potrzebować ok. 700 euro. Za wynajem kawalerki zapłacisz ok. 400-500 euro miesięcznie, za chleb 2,20-2,40 euro, a za butelkę wina 3-10 euro.

50. MIEJSCE

zajmuje **UNIWERSYTET CYPRYJSKI** w światowym rankingu uczelni działających **KRÓCEJ NIŻ 50 LAT**. Zestawienie publikuje **TIMES HIGHEREDUCATION.COM**.

Constantinos Christofides
rektor Uniwersytetu Cypryjskiego

Uniwersytet Cypryjski ma jasno sprecyzowane cele – w rankingach chcemy być coraz wyżej. W 2025 r. zamierzamy zmieścić się w gronie 200 najlepszych uczelni świata.

CZECHY

Żaden czeski uniwersytet nie zmieścił się co prawda w Rankingu Szanghajskim 2016, ale naszych południowych sąsiadów skreślać nie wolno. Studenci Erasmusa uznali brneński Uniwersytet Masaryka za jeden z 14 najlepszych w Europie. Może więc warto spróbować?

UCZELNIE. Szkolnictwo wyższe w Czechach obejmuje sektor uniwersytecki i pozauniwersytecki. Do tego pierwszego należą szkoły wyższe: 26 publicznych uniwersytetów, dwie państwowe akademie (obrony narodowej i policyjna) oraz 5 uczelni prywatnych. Do drugiego – wyższe szkoły zawodowe. Więcej szczegółów na studyin.cz.

Liczba zagranicznych studentów na czeskich uczelniach rośnie. W ciągu ostatnich pięciu lat zwiększyła się z 37,5 do 42 tysięcy. Dla Czechów to dowód na rosnący poziom ich szkolnictwa wyższego.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE. By podjąć studia licencjackie lub magisterskie w trybie jednolitym (5-letnie), zwykle wystarczy matura. Dokumenty przyjmowane są w lutym i marcu. Na wybranych kierunkach (głównie artystycznych) obowiązują jednak egzaminy wstępne, organizowane od czerwca do września.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. Językiem wykładowym jest głównie czeski, choć liczba kierunków, na których można studiować po angielsku stale rośnie – można je znaleźć na stronie studyin.cz/programmes. Obcokrajowcy bez certyfikatu potwierdzającego znajomość

języka wykładowego mogą wziąć udział w intensywnych kursach organizowanych przez uczelnie. Więcej na: ujop.cz.

CZESNE. Nauka na kierunkach z wykładowym czeskim jest bezpłatna – do kieszeni trzeba sięgnąć tylko wówczas, gdy np. studiowanie trwa dłużej niż wynosi limit. Opłaty za kierunki z wykładowym angielskim na Uniwersytecie Karola w Pradze wynoszą od 3 do 14 tys. dolarów.

STYPENDIA. Polscy studenci mogą liczyć na stypendia naukowe w ramach programu CEEPUS (więcej na: buwiwm.edu) oraz na stypendia magisterskie lub doktoranckie z programu Funduszu Wyszehradzkiego. Obcokrajowcy mogą ubiegać się o stypendium z czeskiego rządu i Ministerstwa Edukacji,

Młodzieży i Sportu. Dodatkowo, czeskie uczelnie fundują też stypendia naukowe i socjalne. Więcej na stronie: studyin.cz/scholarships.

KOSZTY UTRZYMANIA. Najwięcej za wynajęcie mieszkania lub pokoju zapłacisz oczywiście w Pradze, ale ceny wcale nie będą się znacząco różnić od tych w dużych polskich metropoliach. Za wynajęcie 60-metrowego mieszkania w Pradze trzeba zapłacić od 11 do 28 tys. koron (400–1000 euro), w Brnie ok. 11 tys., a w Libercu ok. 8 tys. Podobnie jest z cenami w sklepach – są raczej porównywalne. Bilet dobowy na komunikację miejską kosztuje w Pradze 110 koron, litr mleka 15 koron, butelka wina 75 koron, a piwa 8–11 koron. Za chleb zapłacimy 20 koron.

Kateřina Valachová

minister edukacji Czech

Chcemy przyciągać na czeskie uczelnie nie tylko studentów z Europy, ale także z obu Ameryk i Azji.

NAJLEPSZA UCZELNIA W RANKINGU SZANGHAJSKIM

Uniwersytet Karola w Pradze

- miejsce 201.–300. ogółem,
- miejsce 151.–200. w dziedzinie nauk medycznych,
- miejsce 101.–150. w nauczaniu fizyki,
- miejsce 151.–200. w matematyce

Nasi taksówkarze mają bardzo złą reputację – przyznaje bez ogródek czeskie ministerstwo edukacji. I poleca dokładne sprawdzenie stawek za kilometr jeszcze przed rozpoczęciem podróży. Wyszukiwarkę połączeń komunikacyjnych znajdziesz na idos.cz.

DANIA

Brak opłat za studia i bliskość geograficzna Danii powodują, że do tego kraju wybiera się wielu polskich studentów. Na poziom uczelni nie narzekają, problemem są za to bardzo wysokie koszty utrzymania.

UCZELNIE. W Danii działa 8 uniwersytetów, 11 wyższych szkół artystycznych, 8 koledży uniwersyteckich, 9 wyższych szkół biznesu oraz cztery uczelnie morskie i zawodowe. W sumie do wyboru jest ponad 700 kierunków studiów magisterskich w jęz. angielskim oraz co najmniej drugie tyle w języku duńskim. Więcej na: studyingindenmark.dk/portal.

Chcesz podjąć studia w Danii? Miejscowego języka możesz się nauczyć bezpłatnie! Wystarczy zdobyć numer CPR, a następnie znaleźć odpowiednią ofertę na stronie dedanskesprogcentre.dk.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE.

Warunkiem podjęcia studiów I stopnia w Danii jest zdanie matury – decydujące mogą być znajdujące się na świadectwie oceny. Jeśli masz wątpliwości, czy twoje świadectwo będzie honorowane, zajrzyj na stronę ufm.dk/en/recognition. Decydujące zdanie zawsze mają uczelnie, najlepiej więc kontaktować się bezpośrednio z nimi. Rekrutacja na studia z wykładowym angielskim odbywa się poprzez serwis optagelse.dk.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. Uczelnie wymagają dobrej znajomości języka wykla-

dowego. Jeśli wybierzesz jeden z kierunków nauczanych po angielsku – musisz przedstawić certyfikat TOEFL, IELTS lub Cambridge (CAE). Liczba wymaganych punktów różni się w zależności od szkoły. Jeśli wybierzesz kierunek nauczany po duńsku – powinieneś mieć certyfikat Danish as a Foreign Language (Studieprøven i dansk som andetsprog) lub Danish Test 2 (Danskprøve 2). Część uczelni wymaga certyfikatu Danish Test 3 ('Danskprøve 3').

CZESNE. Nauka w Danii dla obywateli z krajów UE jest bezpłatna.

Według Eurostatu, ceny żywności i napojów w Danii są średnio o 41 proc. wyższe od średniej unijnej.

STYPENDIA. O wsparcie finansowe mogą się ubiegać studenci osiągający doskonałe wyniki w nauce – granty przyznawane są m.in. w ramach programu Danish Innovation Scholarship. Szansę na wsparcie mają studenci nauk przyrodniczych, medycyny oraz kierunków związanych z inżynierią, nowymi technologiami i innowacjami. Zagraniczni studenci mogą się też starać o stypendia socjalne w ramach The Danish State Educational Support (su.dk/english).

KOSZTY UTRZYMANIA. Za pokój w akademiku (*kollegier*) zapłacisz 250 euro, za kawalerkę – nawet 950 euro miesięcznie. Jako student z UE możesz się jednak starać o specjalne dofinansowanie (*boligsikring*). Oferty znajdziesz na: studenterguiden.dk. Przygotuj się też na spore wydatki na żywność czy transport.

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

1. Copenhagen University
2. Aarhus University
3. Technical University of Denmark
4. Aalborg University
5. University of Southern Denmark

Kinga Rębowska
studiowała w Danii

W Danii podoba mi się świetne, profesjonalne podejście nauczyciela do studenta, niemarnowanie czasu na naukę na pamięć wzorów czy innych pojęć oraz praktyczne podejście do nauki poprzez pryzmat przyszłej pracy.

FINLANDIA

Z pewnością nie jest to kraj dla ekstrawertyków, osób lubiących bogate życie towarzyskie. To raczej oferta dla uporządkowanych, ceniących spokój, porządek i partnerskie podejście do studenta. Kto spróbował – ten potwierdzi.

UCZELNIE. Edukację wyższą w Finlandii oferuje 14 uniwersytetów oraz 24 uniwersytety nauk stosowanych (UAS). Te pierwsze skupiają się na badaniach i przekazywaniu wiedzy akademickiej, te drugie na praktycznym zastosowaniu nabywanych umiejętności. Oferta w języku angielskim obejmuje ponad 450 kierunków. Więcej na: studyinfinland.fi.

SYL i SAMOK to nazwy dwóch fińskich organizacji studenckich. Pierwsza skupia studentów uniwersytetów, druga – uniwersytetów nauk stosowanych. Do obu w każdej chwili możesz zwrócić się o pomoc.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE.

Wszystkie uczelnie wymagają zdanej matury, większość – również zaliczenia egzaminu wstępnego (szczególnie w przypadku studiów I stopnia). Rekrutacja na niemal wszystkie kierunki z wykładowym językiem angielskim odbywa się poprzez portal studyinfo.fi. W wypełnionym przez internet formularzu można wskazać maksymalnie sześć kierunków studiów. Porady dotyczące rekrutacji na uniwersytety znajdziesz również na <http://universityadmissions.fi>.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. Studia licencjackie w języku angielskim oferują

głównie uniwersytety zawodowe. Na tradycyjnych uniwersytetach dostępne są przede wszystkim kierunki z wykładowym fińskim lub szwedzkim. Uczelnie akceptują m.in. certyfikaty Cambridge (CAE, CPE), Pearson, IELTS (poziom 6.) i TOEFL (min. 55 pkt w teście papierowym). Znajomość języka szwedzkiego lub fińskiego jest z kolei sprawdzana podczas egzaminów wstępnych. Uczelnie mogą też dla zagranicznych studentów organizować odrębne testy. Uwaga! Miejscowe uniwersytety nie organizują studiów przygotowawczych pozwalających na nauczanie się szwedzkiego czy fińskiego.

CZESNE. Od 2017 r. fińskie uczelnie wprowadzają opłaty, ale nie będą one dotyczyły obywateli UE. Jako student/ka z Polski

będziesz więc w dalszym ciągu mógł/mogła studiować w Finlandii za darmo. Od sierpnia 2017 r. nie będą też pobierane w tym kraju opłaty za złożenie aplikacji.

STYPENDIA. Wsparcie finansowe oferowane jest głównie studentom spoza UE (którzy muszą płacić za naukę) oraz studentom studiów doktoranckich. Mogą oni ubiegać się o stypendia CIMO – wsparcie otrzymuje się przez 9 do 12 miesięcy. O szczegóły warto zapytać na uczelni.

KOSZTY UTRZYMANIA. By przeżyć miesiąc w Finlandii, będziesz potrzebować od 700 do 900 euro miesięcznie. Taniego zakwaterowania warto poszukać poprzez stronę soa.fi (za pokój zapłacisz 180–350 euro/mies.). Ceny żywności są o 1/4 wyższe od średniej w UE.

Katarzyna Wiśniewska

studiowała w Finlandii

Studia w Finlandii są ukierunkowane na studenta. Praktycznie wszystko kręci się wokół niego. Student musi umieć sam motywować się do pracy, ponieważ nikt nie będzie na niego naciskał.

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

1. University of Helsinki
2. University of Eastern Finland
- 3-5. Aalto University
- 3-5. University of Oulu
- 3-5. University of Turku

Boisz się, że przegapisz termin składania dokumentów? By dowiedzieć się, na które kierunki trwa właśnie rekrutacja, zaznacz opcję „Application period ongoing” w wyszukiwarce na stronie studinfo.fi.

FRANCJA

Aż 22 francuskie szkoły wyższe znalazły się w rankingu 500 najlepszych uczelni świata. To trzeci wynik w Europie. Nic dziwnego, że na studia w Paryżu czy Marsylii przyjeżdżają tysiące Europejczyków.

UCZELNIE. Francuski system szkolnictwa wyższego obejmuje uczelnie o zróżnicowanej strukturze i charakterze. Wśród nich jest prawie 90 uniwersytetów, 15 uczelni typu Grands Établissements (Grandes Ecoles, głównie o profilu zawodowym) oraz ponad 3000 innych uczelni specjalistycznych, artystycznych i architektonicznych (również poza granicami kraju). Francuskie instytucje szkolnictwa

W roku akademickim 2013/2014 we Francji uczyło się 295 tys. zagranicznych studentów. Stanowili oni ponad 12 proc. ogółu studiujących.

wyższego mogą podejmować współpracę, tworząc klastry naukowo-badawcze (COMUE), których obecnie jest prawie 30. Wyszukiwarka kierunków studiów znajduje się na stronie pologne.campusfrance.org.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE.

Warunkiem podjęcia studiów I stopnia we Francji jest zdana matura. Zapisy i rejestracja kandydatów na pierwszy rok studiów odbywa się za pośrednictwem portalu admission-postbac.fr. Nieco inaczej wygląda sytuacja w przypadku Grandes Écoles. By się na nie dostać, trzeba najpierw ukończyć dwuletnie

studia CPGE (przygotowawcze) i zdać egzamin. Dopiero po nim rozpoczyna się 3-letnia nauka zakończona zdobyciem *diplôme d'ingénieur* lub *diplôme de Grand Écoles*. Szczegóły na campusfrance.fr.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. Francuskie uczelnie oferują ponad 1230 kierunków z wykładowym angielskim – od kandydatów wymagają certyfikatów TOEFL lub IELTS. Kto chce studiować po francusku, musi posiadać dyplom DELF (*Diplôme d'Études en Langue Française*), DALF (*Diplôme Approfondi de Langue Française*) lub TCF/TCF-DAP (*Test de*

Connaissance du Français/Demande d'Admission Préalable).

CZESNE. Wysokość kosztów kształcenia jest różna w zależności od typu uczelni i kierunku studiów. Na uniwersytetach opłata wpisowa w roku 2016/2017 wynosiła 184 euro na studiach licencjackich, 256 euro na studiach magisterskich oraz 391 euro na studiach doktoranckich. Koszty w szkołach prywatnych oraz Grandes Écoles są wyższe.

STYPENDIA. Wsparcia finansowego dla zagranicznych studentów udziela m.in. Ambasada Francji. Warto sprawdzić też szanse na uzyskanie stypendium Eiffel oraz zajrzeć na stronę campusfrance.org.

KOSZTY UTRZYMANIA. Średni czynsz za pokój w akademiku wynosi 200 euro. Miesięcznie na życie wydasz ok. 800-1000 euro.

Twój francuski kuleje? Zaległości możesz nadrobić, korzystając z oferty Institut Française. Kursy dostępne są w Warszawie i Krakowie.

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

1. P. and M. Curie University — Paris 6
2. University of Paris-Sud (Paris 11)
3. Ecole Normale Supérieure — Paris
- 4-6. Aix Marseille University
- 4-6. University of Strasbourg
- 4-6. University Paris Diderot — Paris 7

Kasia Szolucha

studiowała we Francji

Studia i nauka w obcym języku wymagają podwójnego wysiłku. Podstawą jest systematyczność i wytrwałość, które szybko procentują ogromnymi postępami.

GRECJA

Uczelnie pod Akropolem starają się trzymać poziom, choć życie studentów nie jest usłane różami. Co rusz słyhać o cięciach wydatków na szkolnictwo i stypendia, a znalezienie pracy wciąż jest bardzo trudne.

UCZELNIE. Szkolnictwo wyższe w Grecji dzieli się na sektor uniwersytecki i techniczny. W skład tego pierwszego wchodzi 22 uniwersytety, politechniki, szkoły artystyczne oraz Helleński Uniwersytet Otwarty. Do drugiego zalicza się 13 wyższych szkół technicznych oraz uczelnia pedagogiczna (ASPETE). Wyszukiwarkę kierunków można znaleźć na studyinggreece.edu.gr.

Grecy szczerzą się długą historią swych uczelni i traktują studentów wyjątkowo. Darmowe są nie tylko książki, ale również posiłki. W wielu przypadkach państwo funduje też zakwaterowanie w akademikach.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE.

Rekrutacja kandydatów z zagranicy jest scentralizowana. Zajmuje się nią greckie ministerstwo edukacji, które uruchomiło internetowy system rejestracyjny, działający pod adresem exams-foreigner.it.minedu.gov.gr. Rejestracja odbywa się przez kilka wybranych dni lipca (np. w 2016 r. od 15 do 21 lipca). Osoby zarejestrowane muszą następnie przesłać wydruki wypełnionych elektronicznie dokumentów na tradycyjny adres ministerstwa, wraz ze świadectwem maturalnym, jego tłumaczeniem, świadectwem uznawalności dyplomu i zdjęciem.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. Certyfikaty niezbędne do podjęcia studiów w języku greckim wydają uniwersytety w Atenach i Salonikach. Innym wyjściem jest zaliczenie egzaminu w Centrum Języka Greckiego w Salonikach — co najmniej na 3. poziomie. Na kierunkach z wykładowym angielskim najczęściej wymagane są certyfikaty IELTS lub TOEFL, szczegółowe informacje na stronach uczelni.

CZESNE. Studia I stopnia są bezpłatne, chesne płacą jedynie słuchacze Helleńskiego Uniwersytetu Otwartego (550–1650 euro rocznie). Płatne są natomiast studia magisterskie (od 3625 do 12 tys. euro/rok), choć zdarzają się i kierunki bezpłatne. Uczelnie same ustalają wysokość chesnego, rok nauki kosztuje zwykle

ok. 3600 euro, choć za niektóre kierunki trzeba zapłacić nawet cztery razy więcej (dane Eurydice za rok 2014/2015).

STYPENDIA. O wsparcie finansowe można zapytać w Krajowej Fundacji Stypendialnej (iky.gr). Zagraniczni studenci kierunków związanych z kulturą i historią Grecji (na uniwersytetach w Atenach i Salonikach) mogą też ubiegać się o stypendia przyznawane przez Grecką Fundację na rzecz Kultury.

KOSZTY UTRZYMANIA. Wynajęcie mieszkania jest stosunkowo tanie — za niewielkie lokum zapłacisz od 150 do 300 euro miesięcznie. W sumie na utrzymanie będziesz potrzebować ok. 500 euro. Za obiad w barze zapłacisz 12–15 euro, za piwo — 4 euro, a para dzinsów kosztuje 80 euro.

Kinga Kaniewska

studiowała w Grecji

Na uczelniach technicznych tylko zajęcia przy komputerze są obowiązkowe, wykłady nie. Nauka trwa 8 semestrów, z czego jeden jest poświęcony tzw. praktyce zawodowej.

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

1. National and Kapodistrian University of Athens
2. Aristotle University of Thessaloniki

Grecja jest jednym z krajów, które wciąż mocno odczuwają skutki kryzysu gospodarczego. Bezrobocie wśród młodych ludzi należy do najwyższych w Europie, z dorabianiem w trakcie studiów zagraniczni studenci mogą więc mieć spory problem.

HISZPANIA

Kraj ten kusi zagranicznych studentów, ale... raczej nie z Europy. Oferta kierunków w języku angielskim jest stosunkowo niewielka, bo uczelnie starają się przyciągać raczej przybyszów z Ameryki Południowej.

UCZELNIE. Hiszpania oferuje naukę na 85 uniwersytetach i politechnikach, z czego 50 jest publicznych, a 35 prywatnych. Do wyboru są również uczelnie artystyczne, plastyczne i sportowe. Listę uniwersytetów i politechnik znajdziesz na stronie <http://internacionalizacion.sepie.es/educacion-superior/index.html>. Wygodna wyszukiwarka kierunków działa na stronie cursos.universia.es.

Hiszpania należy do nielicznych krajów uczestniczących w Procesie Bolońskim, w których studia licencjackie są zwykle czteroletnie (240 ECTS). Ich absolwenci dyplom magistra uzyskują po kolejnym roku nauki.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE.

Warunkiem podjęcia studiów I stopnia jest zdanie matury (w Hiszpanii świadectwo dojrzałości nazywa się *Bachiller* — nie mylić z angielską nazwą licencjatu — *bachelor*). Starania o przyjęcie na studia należy zacząć od skontaktowania się z UNED (uned.es/accesoUE). Instytucja ta sprawdza, czy posiadane przez kandydatów wykształcenie jest odpowiednie i wystawia certyfikat *credencial de acceso*. Dalszą rekrutację prowadzi uczelnia, dokumenty trzeba składać zwykle do końca czerwca.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. By rozpocząć studia, należy wykazać się znajomością języka wykładowego. W przypadku kierunków nauczanych po hiszpańsku konieczne jest przedstawienie certyfikatu DELE (*Diploma de Español como Lengua Extranjera*). Kursy językowe organizują wszystkie większe uniwersytety. Studiować można też po katalońsku i baskijsku, rzadziej po angielsku (wówczas uczelnie wymagają zdania testu lub przedstawienia certyfikatu na poziomie B2). **CZESNE.** W Hiszpanii wysokość opłat za studia zależy od wybranego kierunku — płaci się za

punkty ECTS, a te mają różną wartość. Opłaty za studia na publicznych uczelniach (ustalane przez państwo) wynoszą od 700 do 2600 euro za rok studiów I stopnia. Opłata za studia magisterskie i doktoranckie wynosi od 17-65 euro za punkt ECTS (dane za rok 2014/2015). Na prywatnych uniwersytetach jest drożej.

STYPENDIA. Studenci mogą liczyć na wsparcie socjalne i stypendia naukowe. Pomocy udzielają same uczelnie, można także starać się o wsparcie Ministerstwa Edukacji. Wyszukiwarke grantów znajdziesz na stronie internacionalizacion.sepie.es/scholarships.

KOSZTY UTRZYMANIA. Za kawalerkę w średniej wielkości mieście trzeba zapłacić 250-300 euro miesięcznie, za pokój – do 200 euro. Dodatkowo na utrzymanie wydasz ok. 300 euro. Stosunkowo tanie jest... wino.

W roku 2014/2015 na studiach I stopnia w Hiszpanii uczyło się prawie 52 tys. studentów z zagranicy, w tym prawie 31 tys. z Unii. Obcokrajowcy stanowili 5,6 proc. wszystkich przyjętych na studia licencjackie.

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

1. University of Barcelona
- 2.-3. Autonomous Univ. of Madrid
- 2.-3. University of Granada
- 4.-6. Autonomous Univ. of Barcelona
- 4.-6. Complutense Univ. of Madrid
- 4.-6. Polytechnic Univ. of Catalonia

Bartosz Pawłowski

studiował w Hiszpanii

Tutaj wykładowcy mają dużo wolności. Czasami łączą wykłady z ćwiczeniami, kiedy indziej zamieniają jedno z drugim. Jedyne duże problem to biurokracja.

HOLANDIA

W roku akademickim 2014/2015 w Holandii uczyło się ponad 90 tys. zagranicznych studentów, z czego ponad 56 tys. to przybysze z UE, głównie z Niemiec. Obcokrajowcy wybierają najczęściej ekonomię, nauki społeczne i inżynieryjne.

UCZELNIE. Holenderskie uczelnie wyższe można podzielić na trzy grupy. Pierwsza to uniwersytety badawcze (w całym kraju działa ich 18) o profilu akademickim. Druga grupa to uniwersytety nauk stosowanych, oferujące bardziej praktyczne wykształcenie (tych szkół jest ponad 40). Do trzeciej grupy należą cztery instytuty przeznaczone dla studentów zagranicznych (zwykle studia II stopnia).

Skala ocen w Holandii jest inna niż w Polsce. Studenci dostają oceny od 1 do 10, gdzie 1 oznacza bardzo źle, a 10 wspaniale. W praktyce stosuje się jednak oceny od 4 do 8 (od niedostatecznej do dobrej).

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE.

Jeśli chcesz studiować w Holandii, najpierw sprawdź, jakie wymagania rekrutacyjne obowiązują w przypadku wybranego przez ciebie kierunku. Warto skorzystać z wyszukiwarki studyfinder.nl. Na większości uczelni wystarczy zdana matura oraz potwierdzenie znajomości języka (patrz kolejny punkt). Dokumenty składa się poprzez portal studielink.nl.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. Holenderskie uczelnie zapraszają na ponad 2100 kierunków z wykładowym angielskim. By

się na nie dostać, będziesz potrzebować certyfikatu IELTS lub TOEFL, część szkół honoruje też egzaminy Cambridge English. Jeśli masz ochotę studiować po niderlandzku, musisz zaliczyć egzamin NT2. Wyszukiwarkę kierunków znajdziesz na studiekeuze123.nl.

CZESNE. Życie w Holandii jest dość drogie, ale akurat studia – raczej tanie. Za rok nauki zapłacisz ok. 1980 euro. Szczegółowe informacje na temat opłat można znaleźć w wyszukiwarce studyfinder.nl.

STYPENDIA. Od 2015 r. rząd holenderski oferuje nowy system wsparcia finansowego dla studentów. Mogą oni ubiegać się o kredyt, prawo do darmowego transportu oraz grant uzupełniający (zależny od dochodów).

Warunek dla obywateli państw UE: trzeba mieszkać w Holandii co najmniej pięć lat, mieć mniej niż 30 lat i pracować co najmniej 56 godzin miesięcznie. Więcej o stypendiach na stronie studijnholland.nl, a o kredytach studenckich na duo.nl.

KOSZTY UTRZYMANIA. By przeżyć miesiąc w Holandii, będziesz potrzebować od 800 do 1100 euro. Zakwaterowania najlepiej szukać na wolnym rynku – akademiki są tu rzadkością, choć powoli ich przybywa. Za pokój na mieście zapłacisz od 300 do 600 euro, co najmniej 300 euro wydasz na wyżywienie (kawa kosztuje 2 euro, obiad w studenckiej restauracji – 10 euro). Resztę pochłoną rozrywki, książki i transport.

Większość holenderskich uczelni oferuje kursy językowe dla obcokrajowców. Zwykle kosztują one od 250 do 2500 euro. Taki kurs możesz odbyć np. w trakcie roku zerowego (*preparatory year*), przygotowującego do podjęcia normalnych studiów.

Agata Sosnowska

studiowała w Holandii

To, co holenderska uczelnia oferuje innego niż pozostałe kraje to zdawanie przedmiotów w systemie bloków zajęć – przedmiot zazwyczaj trwa około dwóch miesięcy, po czym zdajemy z niego egzamin.

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

1. Utrecht University
2. University of Groningen
3. Leiden University

IRLANDIA

Aż 60 proc. młodych Irlandczyków idzie na studia – to jeden z najwyższych wskaźników na świecie. Skąd taki sukces? To efekt wysokich wydatków na edukację i dbałości o ścisłą współpracę uczelni z pracodawcami.

UCZELNIE. W Irlandii studiować można na 7 uniwersytetach, 14 politechnikach oraz 7 kolegiach nauczycielskich. Do wyboru jest także kilka innych szkół wyższych (NUI), zapewniających specjalistyczne wykształcenie w takich dziedzinach, jak sztuka i projektowanie czy medycyna. Część z tych uczelni to koledże wchodzące w skład uniwersytetów lub blisko z nimi współpracujące.

W Irlandii uczy się ok. 35 tysięcy zagranicznych studentów ze 161 krajów świata. Przyciąga ich m.in. wysoki poziom badań prowadzonych przez miejscowe uczelnie. W naukach społecznych i przyrodniczych plasują się one w światowej czołówce.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE.

Rekrutacja na studia I stopnia jest scentralizowana, zajmuje się nią Central Applications Office (cao.ie). Dokumenty składa się elektronicznie, co roku przez wybrany tydzień sierpnia. Ostateczną decyzję o przyjęciu na studia podejmują jednak uczelnie, zwykle na podstawie ocen na świadectwie maturalnym. Egzamin są rzadkością – zwykle przeprowadza się je na kierunkach artystycznych.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. Tu sprawa jest prosta – językiem wykładowym jest angielski. Uczelnie akceptują następujące dyplomy:

GCSE English Language (min. ocena C), GCE O-Level English Language (min. ocena C), University of Cambridge (zdany), TOEFL (min. 220 punktów w teście komputerowym lub 550 w papierowym), IELTS (z oceną ogólną 6,5), CAE (Certificate of Advanced English, ocena A), CPE (Certificate of Proficiency in English, ocena C).

CZESNE. Studenci z państw UE są zwolnieni z czesnego na studiach I stopnia pod warunkiem, że spełniają warunki Free Fees Initiative. To rządowy program umożliwiający bezpłatną naukę po spełnieniu określonych wymogów. Dotyczy tylko osób studiujących

po raz pierwszy, które nie powtarzają semestru i nie studiują jednocześnie na innym kierunku. Studentów obowiązują jednak opłaty w wysokości 3000 euro za rok na pokrycie m.in. kosztów egzaminów. Studia na wyższych poziomach są płatne i dużo droższe.

STYPENDIA. Możesz ubiegać się o wsparcie Student Universal Support Ireland (susi.ie), pomocy materialnej udziela też Student Assistance Fund. Na niektórych uczelniach — głównie technicznych poza wielkimi miastami — stypendia socjalne pobiera aż 75 proc. studentów. Więcej szczegółów na educationinireland.com.

KOSZTY UTRZYMANIA. Irlandia jest bardzo droga. W ciągu roku na utrzymanie wydasz ok. 10 tys. euro. Sporo zapłacisz nie tylko za mieszkanie, ale też za żywność, transport czy usługi.

Rząd Irlandii pompuje w szkolnictwo wyższe gigantyczne pieniądze. Wydatki na ten cel w ciągu ostatniej dekady wzrastały średnio o 10 proc. rocznie. Dla porównania w UE czy krajach OECD – zaledwie o 3 proc.

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

1. Trinity College Dublin
- 2.-3. National Univ. of Ireland, Galway
- 2.-3. University College Dublin

Katherine Zappone,
minister ds. dzieci
i młodzieży Irlandii

CIEKAWY FAKT: Po głosowaniu w sprawie Brexitu liczba Irlandczyków starających się o miejsce na uczelniach w Wielkiej Brytanii spadła o 20 proc.

ISLANDIA

Islandia chciała wejść do Unii, ale po kryzysie szybko się rozmyśliła. Nie tylko to wyróżnia tę wyspę. Mieszka tu całkiem sporo Polaków, dzięki którym łatwiej się zaaklimatyzować i znaleźć zatrudnienie.

UCZELNIE. Islandzkie szkolnictwo wyższe dynamicznie się rozwija. Na wyspie działa już siedem publicznych lub prywatnych uniwersytetów oraz cztery stowarzyszone z nimi uczelnie, oferujące specjalistyczną wiedzę (energetyka, gospodarka morską, ale również akademia śpiewu). W sumie studiuje na nich 18 tys. osób. Szczegóły na stronie: studyiniceland.is.

Na Uniwersytecie Islandzkim sesje egzaminacyjne trwają od 2 do 18 grudnia (semestr jesienny) i od 25 kwietnia do 10 maja (semestr letni).

Uwaga! Część egzaminów można zdawać zdalnie, przez internet.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE. Podstawowym warunkiem przyjęcia na studia jest świadectwo maturalne. Szczegółowe wymogi formalne różnią się w zależności od uczelni, warto więc odwiedzić ich strony internetowe. Rekrutacja dla kandydatów z zagranicy zaczyna się dość wcześnie — np. na Uniwersytecie Islandzkim ze złożeniem dokumentów trzeba zdążyć do 1 lutego. Jak wszędzie w Europie, by dostać się na studia II stopnia (*postgraduate*), konieczne jest ukończenie studiów I stopnia.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. Większość zajęć prowadzona jest w języku islandzkim.

Obcokrajowcy mogą jednak bezpłatnie uczyć się islandzkiego przez internet (icelandic-online.is) lub skorzystać z usług centrów językowych działających przy uczelniach. Listę tych placówek oraz wykaz kierunków z wykładowym angielskim (głównie magisterskich) znaleźć można na stronie studyiniceland.is. By studiować w języku Szekspira, należy posiadać certyfikaty TOEFL (79 pkt) lub IELTS (ocena 6.5).

CZESNE. Część uczelni jest płatnych, część bezpłatnych. Np. na Uniwersytecie Islandzkim studentów obowiązuje tylko opłata rejestracyjna, która w 2016 r. wynosiła 75 tys. koron (ok. 2515 zł). Natomiast na Uniwersytecie w Reykjavíku za semestr studiów I stopnia w 2016 r. żądano aż

229 tys. koron (ok. 7700 zł), a za studia magisterskie 379–499 tys. koron (12 700–16 700 zł).

STYPENDIA. Programy stypendialne prowadzą niektóre uczelnie (m.in. Uniwersytet w Reykjavíku i Uniwersytet Islandzki), a także miejscowe ministerstwo edukacji. To ostatnie wspiera przede wszystkim studentów filologii i historii Islandii.

KOSZTY UTRZYMANIAA. Według szacunków Islandzkiego Funduszu Pożyczek Studenckich, miesięczny koszt utrzymania na wyspie wynosi 163 tys. koron (ok. 5470 zł), należy więc do najwyższych w Europie. Wynajęcie mieszkania kosztować będzie od 60 do 90 tys. koron, bilet do kina 1500 koron, a litr mleka 150 koron.

Jón Atli Benediktsson,
rektor Uniwersytetu Islandzkiego

CIEKAWY FAKT:
Liczba zagranicznych studentów na Uniwersytecie Islandzkim (2014-2016)

NAJLEPSZA UCZELNIA ISLANDII

Najwyżej oceniany jest **UNIWERSYTET ISLANDZKI**. Nie ma go co prawda w Rankingu Szanghajskim, ale w zestawieniu **TIMES HIGHER EDUCATION** umieszczono go na miejscu **201.-250.**

Uczelnie na Islandii mają kameralny charakter. Uniwersytet Rolniczy w Hvanneyri ma zaledwie 300 studentów – to tyle, ile średnia polska podstawówka. Kształcą m.in. specjalistów od hodowli zwierząt i zagospodarowania przestrzennego.

NIEMCY

Rynek wielki jak ocean!

W roku akademickim 2014/2015

w Niemczech na 427 akredytowanych uczelniach studiowało prawie 2,7 mln osób. Prawie 95 proc. studentów uczyło się na uczelniach publicznych.

UCZELNIE. W Niemczech sektor szkolnictwa wyższego obejmuje: 107 uniwersytetów, 246 uniwersytetów nauk stosowanych, 52 wyższe uczelnie artystyczne, filmowe i muzyczne oraz 16 szkół teologicznych i sześć uczelni pedagogicznych. W sumie do wyboru jest 18,6 tys. kierunków, w tym wiele tysięcy w jęz. angielskim. Wygodną wyszukiwarkę można znaleźć na stronach: daad.de oraz study-in.de.

Studiując w Niemczech, możesz dorabiać. Zgodnie z przepisami rocznie możesz zarobić 8354 euro, nie płacąc od tego podatku. Tygodniowo nie powinieneś pracować dłużej niż 20 godzin – inaczej może to zaszkodzić nauce.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE.

W przypadku Polaków podstawowym warunkiem jest zdana matura. Świadectwa dojrzałości wydane przez licea profilowane i zawodowe umożliwiają podjęcie studiów tylko na kierunkach o zbliżonym profilu. W zależności od kierunku i jego popularności, system rekrutacji jest zróżnicowany. Na kierunki o regulowanej liczbie miejsc (*numerus clausus*) dokumenty należy składać poprzez portal hochschulstart.de (dotyczy to m.in. medycyny, farmacji, weterynarii i stomatologii). Na pozostałe kierunki – poprzez

stronę uni-assist.de lub bezpośrednio. Więcej na ten temat na stronie: daad.de.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. Na kierunkach z wykładowym niemieckim wymagane są certyfikaty TestDaF (Test Deutsch als Fremdsprache) lub DSH (Deutsche Sprachprüfung für den Hochschulzugang). Tam, gdzie wykładowym jest angielski, konieczne jest przedstawienie certyfikatu TOEFL, IELTS lub podobnych. O liczbę wymaganych punktów trzeba zapytać na wybranej uczelni.

CZESNE. Od roku akademickiego 2014/2015 studiowanie jest bezpłatne we wszystkich

landach. Większość landów pobiera jednak od studentów niewielką opłatę administracyjną. W kilku landach płaci się za przekroczenie przewidywanego czasu studiów.

STYPENDIA. Możliwości uzyskania wsparcia są uzależnione od uczelni i kierunku studiów – zwykle jest to wsparcie nie na tradycyjny tok studiów, ale na krótsze pobyty badawcze i studia doktoranckie. Szczegóły w wyszukiwarce na stronie daad.de.

KOSZTY UTRZYMANIA. Niemcy są krajem znacznie droższym od Polski. Kto ma ochotę zaoszczędzić, może skorzystać z pakietu usług oferowanego przez niemiecką organizację studencką Studentenwerk (więcej obok). Wynajęcie mieszkania kosztuje ok. 300 euro, pokoju w akademiku – ok. 240 euro, na żywność wydasz ok. 300 euro.

Pakiet Studentenwerk kosztuje (w zależności od oferty) ok. 1700 euro za semestr i obejmuje m.in. zakwaterowanie przez pierwsze 6 miesięcy pobytu w Niemczech oraz wyżywienie w stołówce studenckiej.

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

1. Heidelberg University
2. Technical University Munich
3. University of Munich
- 4-8. University of Bonn
- 4-8. University of Frankfurt
- 4-8. University of Freiburg
- 4-8. University of Goettingen
- 4-8. University of Muenster

Hanna Jaśkiewicz

studiowała w Niemczech

Najbardziej zaskoczyło mnie podejście Niemców do studiowania: tu nikt się nie spieszy, licencjatu nie kończy się w trzy lata. Niektórym zajmuje to nawet lat dziesięć.

NORWEGIA

W 2016 r. studenci Erasmusa uznali Norwegię za najlepszy kraj do nauki. Nic dziwnego, że w kraju Marit Bjørgen uczy się już prawie 15 tys. obcokrajowców. Studiować można tu za darmo, niestety, za wszystko inne płaci się jak za zboże...

UCZELNIE. W Norwegii można się uczyć na siedmiu uniwersytetach, w dziewięciu wyższych szkołach zawodowych, w 22 koledżach i dwóch szkołach artystycznych. Działa również wiele uczelni prywatnych, studiować można też na uczelniach nadzorowanych przez norweskie ministerstwo obrony oraz ministerstwo sprawiedliwości. Więcej szczegółów na stronie studynorway.no.

Rok akademicki w Norwegii trwa od połowy sierpnia do połowy czerwca. Studenci oceniani są w skali od A do F, gdzie A to ocena najlepsza, a F najgorsza. By zdać egzamin, trzeba uzyskać co najmniej ocenę E.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE. By dostać się na studia I stopnia, trzeba mieć polską maturę. Rekrutacja zagranicznych studentów trwa zwykle od 1 grudnia do 15 marca (na semestr letni). Uczelnie prowadzą jednak nabór samodzielnie, warto się więc skontaktować bezpośrednio z wybraną instytucją.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. Warunkiem rozpoczęcia studiów w Norwegii przez Polaków jest znajomość jęz. angielskiego. Większość uczelni uzna ten warunek za spełniony, jeśli zdałeś/aś maturę z angielskiego na poziomie rozszerzonym. Jeśli nie — musisz przedstawić

certifikat, np. TOEFL lub IELTS. Konieczna jest także znajomość jęz. norweskiego, potwierdzona np. zdaniem egzaminu Bergenstesten (poziom zaawansowany) z wynikiem min. 450 pkt. Szczegóły na stronie nokut.no.

CZESNE. Co do zasady studia w Norwegii są bezpłatne. Opłaty obowiązują jedynie na nielicznych kierunkach zawodowych oraz na uczelniach prywatnych. Studentów obowiązuje za to opłata za kopiowanie materiałów (*copy fee*) oraz tzw. *semester fee*, będąca czymś w rodzaju składki na uczelniane stowarzyszenie studentów. W roku akademickim 2016/2017 na Uniwersytecie w Oslo składka wynosiła 600 koron (ok. 292 zł, przy kursie 1 NOK=0,48 PLN).

STYPENDIA. Studenci mogą liczyć na wsparcie z Państwowego Funduszu Pożyczek Edukacyjnych (Lånekassen). Wg Eurydice, maksymalne wsparcie w roku akademickim 2016/2017 wynosiło prawie 104 tys. koron rocznie. Część pożyczki może zostać zamieniona na bezzwrotny grant. Szczegóły na stronie studynnorway.no/study-in-norway/Scholarships.

KOSZTY UTRZYMANIA. I tu jest pies pogrzebany. Według Eurostatu w 2016 r. ceny żywności i napojów bezalkoholowych były w Norwegii wyższe od średniej unijnej o 60 proc.! Za zakwaterowanie zapłacisz ok. 15 tys. koron za semestr, drugie tyle za jedzenie. W sumie na pół roku studiowania musisz mieć co najmniej 50 tys. koron (ok. 25 tys. zł).

Julia Muller-Jaskiewicz

studiowała w Norwegii

Ludzie żyją tu inaczej i trudno jest znaleźć przyjaciół wśród Norwegów. Trudno też przyzwyczaić się do cen. Wszystko wydaje się tu drogie! Mimo wszystko życie tutaj bardzo mi się podoba – cenię sobie spokój!

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

1. University of Oslo
2. Norwegian University of Science and Technology – NTNU
3. University of Bergen

W Norwegii nie musisz studiować po norwesku – miejscowe uczelnie oferują ponad 200 kierunków magisterskich z wykładowym angielskim. Na studiach licencjackich możliwości są nieco mniejsze, ale zawsze warto sprawdzić!

PORTUGALIA

Kraj na końcu Europy wypada bardzo przyzwoicie zarówno w rankingach uniwersytetów, jak i w zestawieniach państw o najniższych kosztach życia. W dodatku poznasz tu język używany od Brazylii po Timor.

UCZELNIE. Publiczne szkolnictwo wyższe składa się z dwóch systemów: uniwersyteckiego i politechnicznego. Do wyboru jest w sumie 14 uniwersytetów, 20 szkół zawodowych (m.in. technicznych i pielęgniar-skich) oraz 5 szkół wojskowych i policyjnych. W sektorze prywatnym do wyboru są 32 uniwersytety oraz 59 szkół zawodowych. Szczegóły na stronie studyinportugal.edu.pt.

Portugalskie uczelnie oferują prawie 4700 kierunków, na których w 2016 r. studiowało 346 tys. osób. Z roku na rok rośnie liczba studentów z zagranicy – nie tylko z UE, ale też z Brazylii, Angoli, Mozambiku czy innych dawnych kolonii portugalskich.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE.

Nabór na studia I stopnia na wyższych uczelniach publicznych jest scentralizowany, konkurs świadectw przeprowadza portugalskie Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego (Direção-Geral do Ensino Superior). W przypadku Polaków warunkiem udziału jest zdana matura. Aplikacje składa się przez internet – każdy zainteresowany może wskazać do sześciu interesujących go kierunków. Uczelnie prywatne rekrutację prowadzą samodzielnie, egzaminy wstępne są rzadkością. Szczegółowe informacje na studyinportugal.edu.pt.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. Na większości kierunków wykładowym jest portugalski – by rozpocząć studia, należy wykazać się znajomością języka na poziomie B2. Kto zna portugalski na poziomie B1, musi wziąć udział w rocznym kursie, zakończonym uzyskaniem certyfikatu DIPLÉ (Diploma Portuguese Intermediate Foreign Language). Na kierunkach z wykładowym angielskim honorowane są certyfikaty TOEFL i IELTS. Szczegółowe informacje uzyskasz na uczelniach.

CZESNE. Nauka jest płatna, ale stosunkowo niedroga. Publiczne uczelnie mogą żądać

za rok nauki od 656,5 do 1063 euro. Nieco droższe są studia na prywatnych uczelniach – miesięcznie trzeba płacić od 350 do 500 euro. Wyższe stawki obowiązują na studiach II stopnia i doktoranckich.

STYPENDIA. Studenci z UE mogą ubiegać się o wsparcie finansowe na tych samych zasadach, co Portugalczycy. Stypendia naukowe i socjalne przyznaje Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego – te pierwsze sięgają 2,65 tys. euro rocznie, te drugie od ok. 1 tys. do 5,7 tys. euro (dane Eurydice za rok 2016/2017).

KOSZTY UTRZYMANIA. Portugalia to kraj stosunkowo tani i bardzo przyjazny. Ceny w sklepach są porównywalne do polskich: za obiad zapłacisz od 2,5 do 10 euro, lampka wina w Porto kosztuje 2 euro. Na zakwaterowanie wydasz 200–300 euro miesięcznie.

Większość uczelni oferuje studentom miejsca w akademikach. Równie dobrze (choć drożej) można wynająć mieszkanie „na mieście”. Spory jest wybór stacji – mieszka się wówczas pod jednym dachem z właścicielem.

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

1. University of Lisbon
2. University of Porto
- 3.-5. University of Aveiro
- 3.-5. University of Coimbra
- 3.-5. University of Minho

Natalia Grobicka

studiowała w Portugalii

Profesorowie są tu dużo bardziej wymagający niż w Polsce, wyższy jest też poziom.

Na kierunku prawo kładzie się duży nacisk na przedmioty związane z Unią Europejską.

SŁOWACJA

Nasi sąsiedzi zza Tatr mają kilka niezaprzeczalnych atutów: podobny język, podobny klimat i podobne ceny w sklepach. Mają też takie same jak my problemy z przebicciem się w światowych rankingach najlepszych uczelni.

UCZELNIE. Szkolnictwo wyższe na Słowacji dzieli się na sektor uniwersytecki, prowadzący kształcenie na wszystkich poziomach (studia I, II i III stopnia) oraz pozauniwersytecki, oferujący jedynie kształcenie I stopnia. W sumie w dwunastu miastach do wyboru jest ponad 20 uczelni: uniwersytetów oraz szkół technicznych, rolniczych, artystycznych itd. Szczegółowe informacje na show.studyin.sk.

Słowacy szczerzą się długą historią szkolnictwa wyższego. Początki najstarszej uczelni – im. Komeńskiego w Bratysławie – sięgają połowy XV wieku. Dziś na jej 13 wydziałach uczy się ponad 27 tys. osób.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE.

Nabór studentów każda z uczelni prowadzi samodzielnie, warunkiem rekrutacji jest przedstawienie świadectwa maturalnego (musi być przetłumaczone, poświadczone i uznane za ekwiwalentne wobec świadectw słowackich) oraz zdanie egzaminu. Egzaminy są zwykle pisemne, zdawać je trzeba w jęz. słowackim.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. Zdecydowana większość kierunków wykładana jest w jęz. słowackim, z którym jednak Polacy radzą sobie zwykle bardzo dobrze. Płatne kursy organizuje m.in. Uniwersytet Komeńskiego

w Bratysławie (ujop.sk). Z roku na rok powiększa się też oferta w jęz. angielskim, w roku 2016 ofertę taką miało osiem słowackich uczelni, m.in. uniwersytety z Bratysławy i Żyliny.

CZESNE. Nauka na studiach I i II stopnia jest bezpłatna, chyba że ktoś uczy się w jęz. angielskim lub przekroczy maksymalny okres studiowania (wtedy rok kosztuje maks. 1675 euro). Można się natomiast spodziewać różnego rodzaju opłat administracyjnych (10-100 euro/rocznie) i za materiały naukowe. Płaci się również za drugi kierunek.

STYPENDIA. Uczelnie wypłacają stypendia socjalne (10-275 euro/miesięcznie) i naukowe. Studenci i badacze przyjeżdżający do Słowacji na studia magisterskie lub dokto-

ranckie w ramach wymiany międzynarodowej mogą też liczyć na wsparcie w ramach Narodowego Programu Stypendialnego. Pięciomiesięczne stypendia przyznaje również Ministerstwo Edukacji, Nauki, Badań i Sportu. Szczegóły na stronie scholarships.sk oraz saia.sk/en. Kto nie dostanie stypendium – może się postarać o kredyt studencki.

KOSZTY UTRZYMANIA. Życie na Słowacji kosztuje tyle, co w Polsce. Miesięcznie trzeba wydać ok. 600 euro. Połowę tej kwoty pochłonie zakwaterowanie, ale możesz też szukać tańszej opcji w akademikach (są też tacy, którzy na zajęcia dojeżdżają z Polski). Resztę wydasz na wyżywienie, transport i telefon. Warto zarezerwować też trochę pieniędzy na rekreację – np. natry w Tatrach!

Peter Plavčan
minister szkolnictwa
wyższego Słowacji

CIEKAWY FAKT:
Słowacja wydaje na szkolnictwo
wyższe tylko 1 proc. PKB.
To mniej od średniej w UE.

NAJLEPSZA UCZELNIA SŁOWACJI

Najwyżej oceniany jest **UNIWERSYTET KOŁEŃSKI W BRATYSŁAWIE**. Nie ma go co prawda w Rankingu Szanghajskim, ale w zestawieniu **TIMES HIGHER EDUCATION** umieszczono go na miejscu **601.-800.**

Skala ocen na słowackich uczelniach różni się od polskiej. Jest sześciostopniowa: najlepszą oceną jest A, najniższą – FX. Rok akademicki trwa od września do czerwca.

SZWAJCARIA

Ten bogaty kraj pozostaje poza Unią Europejską i programem Erasmus+, więc warunki dostępu do szkół wyższych są trudniejsze i bardziej skomplikowane. Każdy z 26 kantonów Szwajcarii ma własną konstytucję, rząd i system prawny.

UCZELNIE. Działa tu 12 uniwersytetów badawczych (dziesięć prowadzonych przez kantony i dwa federalne), są dwie szkoły wyższe (w Genewie i Brig) oraz wiele innych uczelni, m.in. osiem szkół zawodowych i artystycznych (UAS) oraz ponad 20 pedagogicznych i teologicznych. Struktura studiów jest podobna jak w krajach UE, Szwajcaria uczestniczy bowiem w Procesie Bolońskim.

W żadnym innym kraju w Europie nie ma do wyboru aż tylu języków wykładowych. W Szwajcarii możesz uczyć się po niemiecku, włosku, francusku i angielsku. Wyszukiwarkę kierunków znajdziesz na stronie studyprogrammes.ch.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE.

Warunkiem podjęcia studiów I stopnia w Szwajcarii jest zdanie matury. W przypadku ubiegania się o miejsce na uniwersytecie wstępną oceną dokumentu zajmuje się Konferencja Rektorów Uniwersytetów Szwajcarskich (crus.ch). Decydujące zdanie mają jednak same uczelnie, które biorą pod uwagę oceny i przedmioty na świadectwie. Liczba miejsc na poszczególnych kierunkach zawsze jest ograniczona. Co ważne, zagraniczni studenci nie są przyjmowani na medycynę, a chętni do studiowania na uczelniach UAS

(poza artystycznymi) muszą wykazać się doświadczeniem zawodowym. Listę szkół znajdziesz na stronie swissuniversities.ch.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. Wszystkie uczelnie wymagają dobrej znajomości języka wykładowego. Pierwsze, co trzeba zrobić, to zorientować się, czy na danej uczelni używa się języka francuskiego (m.in. w Genewie, Neuchâtel i Lozannie), niemieckiego (m.in. Zurich, Lucerna, St. Gallen) czy włoskiego (Uniwersytet w Lugano – tam aż 70 proc. studentów to obcokrajowcy!). Przybywa też kierunków nauczanych w języku angielskim.

CZESNE. Nauka jest płatna, ale stosunkowo niedroga – koszty prowadzenia uniwersytetów pokrywają w dużej mierze kantony i rząd federalny. Czesne dla zagranicznych studentów wynosi od 500 do 4000 euro za semestr (zwykle 600–800 euro).

STYPENDIA. Najlepsi zagraniczni studenci mogą liczyć na wsparcie rządu, który przyznaje Excellence Scholarships. Dodatkowe informacje znajdziesz na uczelniach oraz na stronie sbfi.admin.ch/scholarships_eng.

KOSZTY UTRZYMANIA. Szwajcaria należy do najdroższych państw świata. Miejskowi szacują, że roczny koszt studiów (w zależności od miejsca zamieszkania) wynosi od 20 do 30 tys. euro. Studenci w trakcie roku mogą pracować tylko 15 godzin tygodniowo. Na pełen etat – jedynie w wakacje.

W 2015 r. studiowało w Szwajcarii 238 tys. osób, z czego 1/4 to studenci z zagranicy. Podobnie wygląda sytuacja całej populacji – kraj ma 8,24 mln mieszkańców, z czego 24 proc. to rezydenci-obcokrajowcy.

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

1. SF Institute of Technology Zurich
2. University of Geneva
3. University of Zurich
4. SF Institute of Technology Lausanne
- 5-6. University of Basel
- 5-6. University of Bern

Mauro Dell'Ambrogio

sekretarz stanu ds. edukacji,
badań i innowacji

Udział w unijnych programach edukacyjnych jest jednym z priorytetów naszej międzynarodowej strategii na rzecz edukacji, badań i innowacji.

SZWECJA

Szwecja zaprasza na blisko 1000 kierunków licencjackich i magisterskich prowadzonych w języku angielskim. O wysokim poziomie nauczania może świadczyć Ranking Szanghajski: w pierwszej setce znajdują się trzy szwedzkie uczelnie.

UCZELNIE. W Szwecji działa 37 uniwersytetów, ale zalicza się do nich także wyższe szkoły artystyczne, technologiczne, ekonomiczne, rolnicze, medyczne, teologiczne czy wychowania fizycznego. Wyszukiwarkę kierunków można znaleźć na studysweden.se.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE. Rekrutacja prowadzona jest centralnie poprzez stronę universityadmissions.se.

Wielokulturowość jest wpisana w szwedzki krajobraz. 15 proc. Szwedów urodziło się w innym kraju, a co piąte dziecko ma rodzinę, która nie pochodzi ze Szwecji. Zagraniczni studenci powinni czuć się tu dobrze.

Można aplikować jednocześnie na osiem różnych kierunków studiów licencjackich lub cztery magisterskich. Polska matura — tłumaczenie i oryginał — upoważnia do ubiegania się o przyjęcie na I stopień studiów. Wnioski o przyjęcie na uczelnie składa się na semestr jesienny i wiosenny. Terminy różnią się w zależności od uczelni, ale generalnie składa się je, odpowiednio, do połowy kwietnia i połowy października. **ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY.** Chętni do studiowania po angielsku muszą posiadać jeden z kilku certyfikatów — m.in. TOEFL, IELTS — na poziomie określanym indywidualnie przez

uczelnie. Ekwiwalentem certyfikatu językowego może być również zaświadczenie o studiach na kierunku prowadzonym w języku angielskim i uzyskaniu minimum 30 punktów ECTS. Aby rozpocząć studia po szwedzku, trzeba potwierdzić swoje umiejętności językowe: zdać test TISUS, który jest odpowiednikiem poziomu C1. W momencie składania aplikacji nie trzeba mieć jeszcze certyfikatu, ale trzeba go załączyć przed upływem terminu składania podań.

CZESNE. Obywatele Unii Europejskiej są zwolnieni z opłat za czesne i proces aplikacji. Obowiązkowe są składki na rzecz organizacji studenckich – od 50 do 350 koron na semestr.

STYPENDIA. Studenci zagraniczni w Szwecji, spełniający określone warunki, mogą ubiegać

się o dotację lub pożyczkę państwową. Instytucją, która je przyznaje, jest CSN – Centralna Komisja ds. Pomocy Finansowej dla Osób Pobierających Naukę (csn.se). W roku akademickim 2016/2017 dotacja wynosiła średnio 704 korony na tydzień. Pożyczki studenckie można spłacać przez 25 lat (do 60. roku życia), a wysokość raty określa rząd. Uczelnie oferują też programy stypendialne – ich lista znajduje się na studyinsweden.se.

KOSZTY ŻYCIA. Portal Study in Sweden ocenia, że miesięcznie na utrzymanie w Szwecji trzeba wydać 8000 koron, czyli w przybliżeniu 3600 zł. Prawie połowę tej kwoty stanowi zakwaterowanie. Czterech kątów najlepiej szukać przez biura uczelniane, które pomagają też w załatwianiu formalności.

Beata Maluchnik

studiowała w Szwecji

Na szwedzkich uczelniach nie lubią nadmiernego tytułowania. Lubią za to fikę, czyli przerwę na kawę, i bułeczki cynamonowe. Kiedy jesteś z wykładowcą na „ty”, łatwiej o konstruktywną wymianę myśli. A czy nie o to chodzi w studiowaniu?

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

1. Karolinska Institute
2. Uppsala University
3. Stockholm University
- 4-5. Lund University
- 4-5. University of Gothenburg

Studenci mają dużą swobodę kształtowania swojej ścieżki edukacyjnej – tylko część przedmiotów jest obowiązkowa, pozostałe są zalecane lub zupełnie dobrowolne. W tygodniu zajęcia zajmują ok. 40 godzin.

WIELKA BRYTANIA

Swoją uniwersytecką przygodę co roku rozpoczyna tu ponad 400 tys. studentów z zagranicy. Przyciąga ich renoma brytyjskich uczelni, wysoki poziom nauczania i perspektywy zawodowe oraz wielokulturowość

UCZELNIE. Do wyboru mamy ponad 50 tys. kierunków na poziomie licencjackim, oferowanych przez prawie 400 instytucji edukacyjnych (wyszukiwarka jest na ucas.com). Kierunki mają w większości charakter modułowy. Często można je łączyć, np. literaturę angielską z psychologią, w dodatku w różnych proporcjach: *joint* (50/50) oraz *major/minor* (zazwyczaj 75/25). Licencjat w Anglii trwa najczęściej 3 lata, w Szkocji – 4.

W pierwszej dziesiątce Rankingu Szanghajskiego znajdują się dwa brytyjskie uniwersytety – jako jedyne ze Starego Kontynentu. W pierwszej pięćdziesiątce jest ich siedem, tyle samo, co ze wszystkich innych krajów Europy.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE.

Rekrutacja na uczelnie odbywa się poprzez Universities & Colleges Admissions Service (ucas.com). Polska matura upoważnia do ubiegania się o przyjęcie na studia na Wyspach, ale sam egzamin dojrzałości, nawet jeśli uzyskane wyniki robią wrażenie, może nie wystarczyć, jeśli twój wybór padnie na najbardziej prestiżowe uczelnie. W zależności od kierunku liczy się również zaangażowanie m.in. społeczne i obywatelskie.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. Aby starać się o przyjęcie na studia, musisz posiadać

certyfi kat językowy na ustalonym przez uczelnię poziomie. Najbardziej popularne to IELTS, TOEFL i certyfikaty Cambridge English Language Assessment – możesz je zdobyć w Polsce. Lista jest jednak dłuższa: PTE Academic, TCL i in. Wiele osób przed rozpoczęciem nauki na Wyspach korzysta z kursów językowych: ponad 500 z nich jest akredytowanych przez British Council.

CZESNE. Opłaty za studia są wysokie. Od jesieni 2017 r. uczelnie mogą obciążać studentów opłatą sięgającą 9250 funtów rocznie. Kwoty czesnego różnią się i zależą

od uczelni, regionu, stopnia studiów. Inne zasady obowiązują w Anglii, inne w Północnej Irlandii, Walii i Szkocji. W tej ostatniej czasem się nie płaci!

STYPENDIA. Wsparcie rządowe dla studentów w Wielkiej Brytanii nie obejmuje obywateli UE. Można natomiast ubiegać się o kredyt studencki, z korzystnym oprocentowaniem i systemem spłaty. Różnego rodzaju granty i stypendia dla studentów, o różnej wysokości i wymaganiach kwalifikacyjnych, przyznają też uczelnie. Więcej na stronie ukcisa.org.uk.

KOSZTY UTRZYMANIA. Wg UK's National Union of Students rocznie na utrzymanie trzeba mieć 12 tys. funtów (w Londynie — 15 tys.). Warto pomyśleć o pracy na niepełnym etacie — na razie nie potrzeba do tego żadnych pozwoleń, ale po Brexicie wszystko jest możliwe.

Od lipca do września na ucas.com dostępne są oferty studiów wieczorowych, kursów e-learningowych i zawodowych oraz praktyk i staży. Bez trudu można znaleźć coś dopasowanego do swoich potrzeb.

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

1. University of Cambridge
2. University of Oxford
3. University College London
4. The Imperial College of Science, Technology and Medicine
5. The University of Manchester

**Aleksandra
Kamieńska**

studiowała
w Wielkiej Brytanii

Cambridge oferuje mnóstwo możliwości. Należałam do drużyny wioślarskiej, chóru, byłam w Komitecie organizującym tradycyjny bal, grałam w lacrosse. Inne opcje trudno zliczyć!

WŁOCHY

Wyobraź sobie, że rozpoczynasz studia w Bolonii, gdzie ponad pół tysiąca lat temu studiował Mikołaj Kopernik. Albo w Padwie, gdzie kształcił się Jan Kochanowski. Włoskie ośrodki uniwersyteckie wciąż mogą pochwalić się dobrym poziomem nauczania.

UCZELNIE. Włoski system szkolnictwa wyższego możemy podzielić na obszar uniwersytecki – do którego zaliczają się także politechniki – oraz pozauniwersytecki. W skład pierwszego wchodzi 96 uczelni (z czego prawie połowa państwowych), na drugi składa się sektor edukacji artystycznej (AFAM, Alta Formazione Artistica e Musicale), obejmujący 132 placówki, a także uczelnie techniczne, językowe,

wojskowe i dyplomatyczne. Więcej informacji i wyszukiwarka kierunków na stronie cimea.it.

TRYB REKRUTACJI I WARUNKI FORMALNE.

Każdy, kto chce ubiegać się o przyjęcie na studia, musi posiadać *Diploma di Maturità* – czyli po prostu maturę. Na kierunkach obleganych można się natknąć na egzaminy, a na tych, które wiążą się z określoną specjalizacją, są prowadzone pilotażowo lub mają ograniczoną liczbę miejsc uczelnie indywidualnie określają dodatkowe tryby naboru (testy sprawnościowe, rozmowy kwalifikacyjne, egzaminy i in.).

Uczelnie we Włoszech umożliwiają naukę na rocznych uzupełniających kierunkach specjalistycznych, które można realizować po ukończeniu studiów pierwszego i drugiego stopnia.

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKA, CERTYFIKATY. Kierunków prowadzonych w języku angielskim jest niewiele. Podjęcie nauki po włosku wiąże się z koniecznością zdania egzaminów (o ile kandydat nie posiada certyfikatów na poziomie C1 i C2, np. CILS). Stypendia na naukę włoskiego przyznaje Włoski Instytut Kultury w Krakowie (iicracovia.esteri.it).

CZESNE. Nauka we Włoszech jest płatna, a wysokość opłat ustalają uczelnie. Medycyna może być o kilkaset euro droższa od socjologii. Nie są to jednak kwoty wygórowane; czesne wynosi zazwyczaj 850-1000 euro za rok. Droższe są studia specjalistyczne i prywatne.

STYPENDIA. We Włoszech wsparcia udzielają m.in. MSZ, uniwersytety i władze lokalne. Najczęściej jest to redukcja czesnego, od 20 do

nawet 95 proc. Koszty utrzymania mogą się też obniżyć o opłatę (lub zniżkę) za akademik (konieczne jest przedstawienie zaświadczenia o dochodach). Uczelnie oferują też zazwyczaj możliwość pracy w niepełnym wymiarze godzin lub wolontariatu, które wiążą się z określonymi gratyfikacjami. Stypendia za osiągnięcia w nauce mogą przyznawać wydziały, a nawet osoby prywatne. Ubiegając się o wsparcie, trzeba się jednak zmierzyć ze sporą biurokracją.

KOSZTY ŻYCIA. Między kosztami utrzymania na północy i południu Włoch jest przepaść. W Palermo można przeżyć za 800 euro na miesiąc, w Rzymie za sam wynajem pokoju poza centrum trzeba będzie zapłacić około 500 euro. W stolicy Włoch na skromne utrzymanie powinno wystarczyć 1200 euro.

Francesco Ubertini,
rektor Uniwersytetu Bolońskiego

CIEKAWY FAKT: Najpopularniejszą włoską uczelnią jest Uniwersytet Boloński. Studiuje na nim 85 tysięcy studentów.

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

- 1.-2. Sapienza University of Rome
- 1.-2. University of Padua
- 3.-8. Polytechnic Institute of Milan
- 3.-8. University of Bologna
- 3.-8. University of Florence
- 3.-8. University of Milan
- 3.-8. University of Pisa
- 3.-8. University of Turin

Przywiązanie Włochów do sztuki ma odzwierciedlenie w edukacji artystycznej: w Italii możemy rozpocząć naukę m.in. w 44 akademiach sztuk pięknych, w akademiach tańca i sztuk teatralnych, w 58 konserwatoriach i 21 instytutach muzycznych.

POLSKA

Przeczytałeś broszurę, wybrałeś kraj i pomyślałeś: jadę na studia! A teraz pomyśl sobie, że w podobny sposób kilkadziesiąt tysięcy młodych ludzi myśli co roku... o Polsce. Liczba zagranicznych studentów w naszym kraju rośnie jak na drożdżach.

OFERTA. Polskie uczelnie starają się nie tracić dystansu w wyścigu o najzdolniejszych studentów i młodych naukowców z zagranicy. Jak pokazują przykłady innych krajów, najlepszym narzędziem w tej walce jest podnoszenie jakości kształcenia i poszerzanie oferty, m.in. poprzez uruchamianie kierunków z wykładowym angielskim. Nasze szkoły wyższe oferują ich już ponad 800. Nic dziwnego, że

Chcesz zachęcić zagranicznych przyjaciół do studiowania w Polsce? Poleć im witryny: go-poland.pl oraz studyinpoland.pl. Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej o kampanii promującej polskie szkolnictwo wyższe, wejdź na highereducationinpoland.org.pl.

liczba zagranicznych studentów lawinowo rośnie. W roku akademickim 2015/2016 uczyło się w naszym kraju ponad 57 tys. gości ze 157 krajów świata. Dla porównania – w roku 2014/2015 było ich niewiele ponad 46 tys., a w 2005/2006 – ledwie 10 tys. W dekadę zanotowaliśmy więc wzrost aż o 570 proc.! Największy wpływ na statystyki mają Ukraińcy – w roku 2015/2016 studiowało ich u nas ponad 30 tys., o 7,2 tys. więcej niż rok wcześniej. Sporo jest również przybyszów z Białorusi (4,6 tys.) oraz, co ciekawe, z Norwegii (1,6 tys.).

ZYSKI. Internacjonalizacja polskich uczelni nie jest celem samym w sobie. Z szacunków publikowanych przez miesięcznik Perspektywy wynika, że napływ studentów z zagranicy oznacza zwiększenie dochodów polskiej gospodarki o 150 mln euro rocznie. Bezsprzeczne są również korzyści trudniej policzalne, np. wpływ na innowacyjność polskiej nauki czy konkurencyjność gospodarki. Starania o zagranicznych studentów mobilizują też uczelnie do uatrakcyjniania oferty dydaktycznej i rozwijania nowoczesnych strategii promocyjnych.

Czym Polska stara się zachęcać do przyjazdu zagranicznych studentów? Obok tradycji, jakości czy szybkiego rozwoju, wskazujemy również na niskie koszty życia i zakwaterowania.

WSPARCIE. W tej ostatniej dziedzinie polskim szkołom wyższym pomagają Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji. Instytucje te prowadzą kampanię *Ready-Study-Go! Poland*, wspieraną również przez MSZ i Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich. W ramach kampanii nasze uczelnie tylko w 2016 r. mogły bezpłatnie uczestniczyć w kilkunastu konferencjach i targach edukacyjnych na całym świecie – m.in. w Rio de Janeiro, Liverpoolu i Tbilisi. Elementem działań promocyjnych jest również strona internetowa go-poland.pl, dostępna nie tylko w wersji polskiej, angielskiej czy niemieckiej, ale również chińskiej czy portugalskiej. Witryna należy do najciekawiej zaprojektowanych w Europie.

Francesco Gubinelli

laureat nagrody Interstudent –
najlepszy zagraniczny
student w Polsce w 2016 r.

Podejście do studiów w Polsce bardzo mi odpowiada. We Włoszech miałem tylko wykłady, w Polsce – również warsztaty i inne zajęcia.

NAJLEPSZE UCZELNIE W RANKINGU SZANGHAJSKIM

1.-2. Uniwersytet Warszawski

1.-2. Uniwersytet Jagielloński

EUROSTUDIA

DLA PO CZĄTKUJĄCYCH

www.eurodesk.pl/eurostudia

- REKRUTACJA
- CERTYFIKATY JĘZYKOWE
- OPŁATY ZA STUDIA
- PROGRAMY STYPENDIALNE
- KOSZTY ŻYCIA
- PRACA DLA STUDENTA
- STAŻE
- POZWOLENIA NA POBYT

AUSTRIA BELGIA BUŁGARIA
CYPR CZECHY CHORWACJA
DANIA ESTONIA
FINLANDIA FRANCJA
GRECJA HISPANIA
HOLANDIA IRLANDIA
ISLANDIA LIECHTENSTEIN
LITWA LUKSEMBURG
ŁOTWA MALTA NIEMCY
NORWEGIA PORTUGALIA
RUMUNIA SŁOWACJA
SŁOWENIA SZWAJCARIA
SZWECJA WĘGRY
WIELKA BRYTANIA WŁOCHY